

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Gymnasii Patientiæ Pars Teria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

Idque tanto promptius, quanto facilius est Deo, vices subito mutare, ut Amani decurio fiat Mardocheus, dicatque cum imperio: Amane, recita, recita.

Videte mutationes mirissimas. Dum Aman a rege proximus inmensas opes, copiosam familiam, numerosam prolem, fortunam benevolentiam, regios favores jactat, jamque panem imperat caelo, a rege addicitur patibulo. At Mardocheus jam refti addictus, repente regis vestibus amictus, equo regio impositus, diademate cinctus, per celeberrimas urbis plateas ductus Amano velut famulo praecedente & clamante, *Hoc honore condignus est, quemcumque rex voluerit honorare. Pro Superi!* quae haec tam subita, tam monstruosa mutatio? Hic Dei mos est. *Facile est enim in oculis Dei, subito honorare pauperem.* Mardocheus jam laqueo paratus, in folium; Amanus jam folio vicinus, in patibulum attollitur: Ita, m' Amane, aedificium quod hosti struxeras, ipse habita; surcam quam inimico erexeras, ipse conscende, teipso eam orna. Tam severè Deus in illos animadvertere solet, qui non portare crucem, sed inimicos suos in crucem elevare cogitant; ita subito fors vertit. Gladius ab ipsa cervice revocatur, laqueus a gula jam frangenda reducitur; Mardocheus suo carnifici Amano superstes est.

Quapropter amemus crucem, & a quocunque illa nobis imponatur, ferre illam non terestemus. Summus aut ubi, servus an dominus nos exagitet, non refert; refert, quo jubente aut permittente id fiat. Durum est quidem ab iis vexari, a quibus id minime expectes. Sed sanctissimi quique hominum hoc miseriam genus sapienter tolerarunt.

Iobus & Tobias a suis uxoribus, a cognatis suis irati; conviciis & maledictis lacerati, convicia, & ma-

ledicta non retorserunt. Ignatius martyr nobilissimus, decem leopardis morigerum se praebuit. Nam cum Antiochia Romanam duceretur, decem milites custodes habuit verè leopardos non homines, quos & ipsa beneficia esse rabant. At hoc Ignatium non teruit. Nam iniquitas illorum, ait ipse martyr, doctrina mea est. Ita prorsus adversarii nostri, doctores nostri sunt; plurimam nobis sapientiam instillant vel invictis. Nec male inimicos vocem aurifabros, qui coronas nobis fabricant non quidem aureas, nec gemmeas, sed caelestes & sidereas.

Quocirca rectè asserimus: *Cruce perferenda est a quocunque imponatur. Quae omnia beati Augustini oraculis configno. Non tibi, ait ille, videantur felices qui florent ad tempus. Tu castigaris, illi pariter: forte tibi castigato & emendato filio haereditas reservatur. Evigila ergo in hanc vocem: Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est: Sit nomen Domini benedictum. Injusti erant qui saxa Iob putrescentem sedebant: & tamen ille suscipiendus flagellabatur, illis puniendus parcebatur. Deus v's judicio suo reservat omnia. Boni laborant, quia flagellantur ut filii mali exultant, quia damnantur ut alieni. Sævit quidem inimicus, sed non proficiet in eo. Quid est ergo quod affligit? Exercebit, non nocet. Proderit lævendo, quia in quos lævit, coronantur vincendo. Quid enim vincitur, si nihil contra nos lævit? Aut ubi adjutor noster Deus, si nos non dimicamus? Inimicus ergo faciat quod suum est: sed non proficiet inimicus in eo.*

Ergo perseveremus patienter, quanto jam plus supplicii est & poenae, tanto plus olim praemii erit & gloria.

G Y M N A S I I

P A T I E N T I Æ

P A R S T E R T I A.

CAPVT I.

Afflictiones sustinendas esse Patienter.

QUI nobiles ac generosi eos subinde mores a magistris suis accipiunt, ut dominum suum non solum patientissimè seculi recipiant, sed & genua seculo submittant, quod certe à plaustrariis molitorum aut rusticorum jumentis exigendum non est.

Alexandro regi Macedoni equus fuit, quem Bucephalum vocarunt, emptus septem millibus philippeorum & octingentis. Hic phaleris regis jam ornatus, & frena spumantia mandens, sefforem alium admisit nullum, praeterquam suum regem.

Quisquis hominum manufactos mores Patientiae magisterio accepit, hic suum Dominum agnoscit Christum, eique genua submittit, paratissimus omnia & facere & pati, prout Domino suo visum fuerit. Hi autem tam placidi probatique mores solum in Patientia scholà discuntur, de qua duo jam peregrinus dicendo: Primum, quæ Cruces, seu, quæ Afflictionum genera humanam gentem exercent, Alterum,

quid ex hac cladum exercitatione discendum. Sequitur Tertium, & quidem hac in re primarium: Quae ratione afflictiones omnes tolerandae. Hoc non tantum utilissimum, sed & necessarium scitu est. Quid enim proderit scire, quid patiaris, si nescias modum quo patiaris. Nos istud ordine, sed succincto explicabimus. Primum hic omnium documentum est: Afflictio toleranda est Patienter. In gymnasio Patientiae gusti sumus, si sumus impatientes. Itaque quid sit Patienter esse miserum jam, exponemus.

§. I.

Optimè dictum à priscis: *Vir bonus non querit quoniam patiat, sed quoniam bene.*

Multa vis trophaea erexit, plura sed Patientia.

Christus de felicissimâ libertate disrens: *In patientia vestra, inquit, possidebitis animas vestras.* Impatiens tantum abest ut se suaque possideat, ut etiam tam suam seipsum perdat, impos sui, suorumque vitiorum servus. Hinc Iobus ire interrogans: *Quid perdis, inquit, animam tuam in furore tuo? Impatiens libertatem indulget selli: fel ita liberum Rationem velut per fenestras praecipitat. Inde multiplex rerum jactura. At verò patiens & se, & sua sibi servat, vel fortissimis fortior. Salomon id affirmans: Melior est, inquit, patiens*

oro forti, & qui dominatur animo suo, expugnator urbium. Siquidem homo patiens non tantum os atque manum, sed & cogitationes in statione continet. Patientia prohibetur ira, restringuntur animi, manus petulantia comprimitur, linguae venens in eximitur.

Quod de garrulo dicitur: Hic homo nequit continere linguam: idem de impatiente dixeris: Iste nequit continere iram. Vindicta & Iracundia illum possident, impelluntque quod volunt; totos alie acerbarum cogitationum exercitus quem impatientia exercet. Istud igitur dominium animi à nemine potest obtineri nisi patientia: Animas vestras possidebitis in patientia vestra, non in consiliis vestris, non in prudentia, vel fortuna, non in divitiis vestris, sed in vestra Patientia.

Patientiae defectio. Sed an definitionem Patientiae ignoramus? haec est: *Rerum quaecunque homini aliunde accidunt, aut incidunt, voluuntaria & sine querela perpasso.* At nos, egregii scilicet hominis impatientiam & querimonias nostras elegantissimi pallio velamus. Agnosce delicatiorum voces: *Huius nimium molestia, nimidumque difficultas, & perpasso gravia nos premunt.*

Vnde nascitur impatientia. O Christiani, impatientia non nascitur è nimia crucis mole, sed ex crucigeri debilitate. Qui domum aedificat, non ideo eam tecto operit, ut à pluviiis grandine, nivibus intactam maniat, sed ut ea pluvias, & grandinem, & nives sine damno perferat. Qui navim fabricat, non hoc spectat, ne fluctuum assultu quatitur, sed ne rimas agat, & aqua admittat. Qui valetudini à caelo metuit, non hoc agit, ne asperior aura se afflet, sed ut caput munitum, pedes non madidos, non frigidos habeat. Idem in moribus sit. Sed nos alia omnia facimus. Hoc enim anxie agimus, ne aegroti, ne pauperes, ne contemti & abiecti simus, cum tamen potius omni modo agendum sit, ut in morbo, in paupertate, in contemptu patientes simus. Virtutem Christianam profecto non sapit, non nisi sanum & vitem, honoratum esse velle: quid enim hoc magni? At morbum, egestatem, despiciam scilicet solerare posse, hoc virtutis, hoc magni, hoc maximi quid est.

Neque verò arte ullà cavebimus, ne miseri simus, sed ne miserias impatienter feramus, cavere poterimus, atque hoc artis est. Quà in re cum Bionne sentio.

Laert. lib. 7. cap. 7. Bion philosophus, ut Laërtius refert, dicere solebat: Magnum, imò maximum malum esse, non posse perferre malum. Quod prorsus sensu poetis praesca sic loquebatur:

Troch. vers. Non malum est, malum pati: at nescire malum pati, hoc malum est.

Et certe qui hoc nescit, nec vivere scit. Nemini suavis esse poterit vita, nisi didicerit perferre miserias vitæ: Exemplo sint ista. Calculi & Podagrae dolores aiunt esse maximos, incredibiles, malum planè furiosum: at tamen fuerunt etiam è magnatibus, qui scienter hoc quidquid mali est pertulerunt.

Ad Agefilium, cùm in dolore Podagrae gravissimo esset, Carneades revisit, qui ubi vidit dolores solloquiis potius exasperandos, ad compendium contulit dicenda, & abiturus valedixit. Cui Agefilus: Mane sis Carneades, & unà pedes ac pectus digito monstrans: Nihil ait, huc illinc pervenit. Quo dicto cor solum, alacre, & dolori par, pedes verò miseros, & dolore fractos ostendit.

Carolus Quintus Augusta memoriae Imperatorem, dum maximos podagrae dolores sentiret, Princeps Imperii visit, eaque verborum lenimenta, quæ his doloribus facere videbantur, adhibuit. Illud singulariter urgens: Et quæso, inquit, cur Majestas Tua nullis utitur pharmacis, cùm medicos habeat præstantissimos? Huic Imperator respondit: In hoc tali mor-

Abo optima est medicina, PATIENTIA. Hæc linguam, hæc manus, hæc cogitationes, hæc & animum in officio continet.

§. II.

Patientia cum elogia, tum documenta plurima sunt; nos hic pauca delibabimus, ex Afro sed eruditio scriptore Tertulliano.

1. Patientia in tolerandis injuriis. Dominus monet: Verberanti te in faciem, etiam alteram genam obverte; farigetur aliena improbitas patientia tuâ. Plus in probum illum cædis sustinendo quam ulciscendo, ab eo enim vapulabit, cuius gratia sustines. Si lingue amaritudo maledicto sive convicio eruperit, respice dictum: *Cum vos maledixerint, gaudete.*

2. Patientia in continentia vindictæ. Summus impatientia stimulus ultionis libido, negotium curans aut gloriae, aut malitiae. Sed gloria ubique vana, & malitia nunquam non Domino odiosa, hoc quidem loco maxime, cùm ab alterius malitia provocata, superiorem se in exequenda ultione constituit. Quid autem refert inter provocantem, & provocatum, nisi quod ille prior in maleficio deprehenditur, at ille posterior? Tamen uterque læsi hominis Domino reus est, qui omnem nequam & prohibet, & damnat. Absolutè itaque præcipitur malum malo non reddendum.

3. Patientia in refrenanda eadem vindicta. Quem honorem litabitur Domino si nobis arbitrium defensionis arrogaverimus? Quid credimus iudicem illum, si non & ultorem? Qui vindicat se honorem unicus iudicis abstulit, hoc est, Dei. Quid ergo mihi cum ultione, cuius modum regere non possunt per impatientiam doloris? Quod si patientia incubabo, non dolebo: si non dolebo, ulcisci non desiderabo. Nihil impatientia susceptum sine impetu transigi potest; quidquid impetu actum est, aut offendit, aut corrumpit, aut præcepit abire. Nam ut compendio dictum sit; Omne peccatum impatientia adscribendum.

4. Patientia in bonorum iactura. Patientia in detrimentis, exercitatio est largiendi. Non piget donare eum, qui non timet perdere. Alio qui quomodo duas habens tunicas, alteram earum nudo dabit, nisi idem sit, qui auferenti tunicam, etiam pallium offerre possit? quomodo amicos de Mammona fabricabimus nobis, si eum in tantum amaverimus, ut amissum non sufferamus? peribimus cum perdit.

Gentilium est, omnibus detrimentis impatientiam adhibere, qui rem pecuniariam animæ anteponunt. Nos verò secundum diversitatem, quæ cum illis sumus, non animam pro pecuniâ, sed pecuniâ pro animâ deponere convenit, seu sponte largiendo, seu patienter amittendo. Torum licet sæculum pereat, dum patientiam lucrificiam. Quos enim felices Dominus nisi patientes nuncupavit?

5. Patientia in aliis afflictionibus perseverantia. Gaudere & gratulari nos decet dignatione divinae castigationis: Ego, inquit, quos ante castigo. O servum illum beatum cuius emendatione Dominus instat, cui dignatur irasci, quem admonendi dissimulatione non decipit. Patientia in omni sexu, in omni ætate formosa est. Patiens implet legem Christi. Non licet ergo nobis ullâ die sine patientia manere; Malum patientia non facit. Dilectio omnia sustinet, omnia tolerat, utique quia patiens. Vndique igitur adstricti sumus officio patientia administrandæ.

6. Patientia vestis, & habitus. Vultus Patientia tranquillus frons pura, nullâ moris

Patentiae aliquot documenta.

Primum.

Tertull. l. de Patientia cap. 8.

Matt. c. 5. v. 11.

Secundum.

Idem c. 10.

Tertium.

Idem c. 9.

10. v. 5.

Qui vincit se.

honorum Dei auferet.

Quartum.

Idem c. 7.

v. 8.

Quintum.

Apo. c. 3.

vers. 19.

Idem c. 11.

v. 14.

Sextum.

Idem c. 15.

coris

toris aut irae rugositate contracta: remissa aequè in lætum modum supercilia, oculis humilitate, non infelicitate dejectis. Os taciturnitatis honore signatum. Color qualis securis & innoxius. Motus frequens capitis in diabolum, & in hax risus. Ceterum amictus circum pectora candidus, & corpori impressis, ut qui nec inflatur, nec inquietatur. Sedet enim in ejus throno Spiritus mitissimus & mansuetissimus; non turbare glomeratur, non nubilo liver, sed est tenera serenitatis, apertus & simplex, quem tertio vidit Elias. Nam ubi Deus, ibi & alumna ejus Patientia.

Septimū.

Idem c. 15.

7. Patientia elogia.

Satis idoneis Patientiae sequenter Deus. Si injuriam depositeris penes eum, ulior est: si damnum, restitutor est: si dolorem, medicus est: si mortem, resuscitator est. Quantum Patientiae licet, ut Deum habeat debitorem: Nec immerito. Omnia enim placita ejus tuetur, omnibus mandatis ejus intervenit. Fidem munit, pacem gubernat, dilectionem adjuvat, humilitatem instruit, penitentiam expectat, exhomologem assignat, carnem regit, spiritum servat, linguam frenat, matum continet, tentationes inculcat, scandala pellit, martyria consummat: pauperem consolatur, divitem temperat, infirmum non extendit, valentem non consumit, fidelē delectat, gentilem invitatur, servum Domino, Dominum Deo commendat, famulam exornat, virum approbat: amatur in puero, laudatur in juvene, suspicitur in sene.

a Augendo
marbūm.
b Felle ac
cholera, uti
facit impa-
tientia.

Ergo amemus patientiam Dei, patientiam Christi; rependamus illi quam pro nobis ipse dependit. Offeramus patientiam spiritus, patientiam carnis, qui in resurrectionem carnis & spiritus credimus. Ita Tertullianus de Patientia.

§. III.

Theodoretus narrat, diabolum Iacobo anachoretae seivissimas plagas minatum. Cui Iacobus ad omnem patientiam compositus serenā fronte, vultuque tranquillo, qualis esse solet Patientiae: Si à Deo tibi permissum est, inquit, percutere me; plagas libenter accipiam, ut qui à Domino, non à te feriar. Si autem hoc tibi permissum non sit, non percuties, sed nec tanges me, ringaris licet, & millies insanias. Idem quilibet nostrum omnibus iis, quos hostes credit, liberrimè dixerit. Si vobis à Deo potestas facta est, agite, verberate me, lacerate dentibus, injuriis omnibus onerate; frustra resistero; sin autem licentia vobis concessa non sit, quamvis ingentes rictus pandatis, & dentes acuatis, non me mordebitis; tutus sum.

Beatissimus Pontifex Gregorius Magnus, non tantum illustrissima patientiae documenta scripsit, sed ea exemplo insuper firmavit, cepitque facere & docere. Nam Imperatore Mauritio, à quo variè vexatus est, rescripsit in hunc modum: Quia omnipotenti Deo incessanter quotidie delinquo, apud tremendum examen illius, aliquid mihi remedium esse suspicor, si incessantibus quotidie plagis ferior. Et credo, Anguste, eundem Dominum tantò nobis amplius placatis, quantò me ei malè servientem districtius affligitis.

Greg. 1. 6.
epist. 31.

Supperi! quam hoc patienter & submisè! Idem rectissime dixit: Cuius dolori remedium est Patientia. Quis sanctorum sine patientia coronatus est?

1. Thef. c. 5.

vers. 14.

Ephes. c. 4.

vers. 2.

Patientia

sine excep-

tione in

omnibus

rebus ex-

cigenda.

Ajunt Grammatici nullam esse regulam, cui non sua sit exceptio: At verò hæc Patientiae regula sine omni exceptione est. Ideo divinus Paulus tam strictè præscribens: Patientes, inquit, effote ad omnes. Cum omni humilitate, & patientia.

Patientia exercenda est omni loco, & tempore, ad omnes homines, in rebus omnibus, sine exceptione. Neque enim ulla virtus sine patientia perfecta est. Vice versà, Impatientia matrix est in omne delictum, diffundens de suo fonte varias criminum venas. Num-

quam impatiens obsequitur, nunquam patiens obli-

scatur. Natales impatiencie in ipso diabolo deprehendi possunt. Impatientia stultitiae turpissima, & amentitiae parens est. Quid enim stultius, quid amentius, quam suum sibi malum ultro conduplicare, præmium patienti promissum abjicere?

Impatiens si obolum amittat, totam crumenam abjicit; cum ei culinus subtrahitur, totos spicarum manipulos incendit. Sic inter atlicos dominos Rudolphi II. Cæsaris fuit è magnatibus Imperatorii cubiculi, qui mane frigidam allaturus fuit Cæsari ad lavandam faciem, vitrum ferebat crystallinum, sed quia operculum excidit incautori, totum poculum humi allisit cum dicto: Habeat diabolus & equum, qui rapuit ephippium. Sic uno jactu quadringentos philippicos abjecit: tanti enim crystallinum illud æstimabatur.

Sic sæpe malum levissimum malo ingenti genti-

natur; sic incommoda non grandia damnis maximis per impatienciam augetur.

Salomonis scitum agnosce: Qui impatiens est, sustine-

nebit damnum. Quò enim aliquis contumacius patitur, tantò gravius sentit quod patitur. Sic laqueos feras, dum jactat, astringit; sic aves viscum, dum trepidantes excutiunt, plumis omnibus illinunt. Nullum tantum arctum est jugum, quod non minus lædat ducentem quam repugnantem. Ideò qui sapit, in omnibus patientiae studet. Fatuus nec agere scit, nec pati. Luculentè Salomon. Qui patiens est, inquit, multa gubernatur

prudencia: Impatiens operabitur stultitiam.

Ideò divus Gregorius dixit: Tantò quisque minus ostenditur doctus, quantò convincitur minus patiens. Ita protus est hoc quilibet stultior est, quo impatitior. Quòd

& Salomon affirmantissime dixit: Doctrina viri per patientiam noscitur. At fatui, seu, impatiences in seiplos etiam bacchantur, mensam everunt, pocula affligunt, capillos evellunt, semur pectusque percutiunt, subinde caput in columnas impingunt, uti Augustus Cæsar alliso in parietem capite clamabat: Redde legiones, Vatre, Redde legiones. Nimirum omnis indignatio in tormentum suum proficit.

§. IV.

Inde & illud sequitur, ut minimis sordidisque rebus exacerbemur: parum agilis est puer, fornax non tempore calefacta, turbatus, foras, mensa negligentius posita, mox concitati bilem & impatientiam effundimus: indignamur calamo quo scribimus, equo quo vehimur, vesti quā induimur. Hinc illæ voces: Ecquis diabolorum hunc hominem advexit? quis malus corvus improbum hunc laborem attulit? Vnde molestum hoc & intolerandum onus? Vt me fatigat res hæc nihili! Vt me nequissimi homines isti pessundant! quin & ego illos? quin opus hoc molestissimum ad Garamantas mitto? Ita nos cum laboribus ac crucibus nostris miserè luctamur.

Quam hinc opportunè, ut asinas Balaami, tā labores quibus frangimur, quam cruces nostræ quibus figimur, loquantur, & dicant quod Moses & Aaron populo

Nos quid sumus? nunc contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum. Crux quævis verè dixerit: Ego, quid feci tibi, quod adeo adversus me stomacharis? Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. Des hoc, obsecro, patientiæ, & sustine paullulum miser esse; omnia centuplicato fenore pensabuntur.

Sed nimis multa, inquit, nimisque gravia nos simul infestant. Itane, o mortales, patientiæ laudem feremus, aut nihil, aut levia patiendo? Eruditè & ad rem Gregorius: Pensate quæso, inquit, ubi erit patientia, si deest quod toleratur? Ego Abel esse non suspicor, qui Cain non habuerit. Boni enim si sine malis fuerint, perfecti esse boni non possunt, quia minime purgantur. Ipsa enim malorum societas, purgatio bonorum est.

Gregorius 10. 4. lib. 9. ep. 29. post in 110 missi

Exod. c. 16. vers. 8.

Matt. c. 18. vers. 26. & 29.

Gregorius 10. 4. lib. 9. ep. 29. post in 110 missi

Exod. c. 16. vers. 8.

Matt. c. 18. vers. 26. & 29.

Gregorius 10. 4. lib. 9. ep. 29. post in 110 missi

Exod. c. 16. vers. 8.

Matt. c. 18. vers. 26. & 29.

Gregorius 10. 4. lib. 9. ep. 29. post in 110 missi

Exod. c. 16. vers. 8.

Matt. c. 18. vers. 26. & 29.

Gregorius 10. 4. lib. 9. ep. 29. post in 110 missi

Qua-

Quapropter illud assidue inculcandum foret: Patienter, obsecro, Patienter, vel Christi causa, quae, Patienter. Cuius dolori remedium est Patientia. Et quemadmodum lentioribus illis & pigris semper occinendum est: Eja impigre, eja expedita, velociter: Sic nobis tam impatientibus perpetuo ingerendum. Eja patienter, mi Christiane, patienter: & hoc, & illud, & istud, & omnia patienter.

Hic opus ephebo monitore, qui Philippum Macedonum regem quot diebus salutavit his vocibus: Homo es. Hic ipse horis singulis, aut etiam singulis horae partibus nos inclamet: Amabo toleranter, & aequo animo: quidquid urit aut premit, patienter accipendum est.

§. V.

Nos sepe nostrum ipsi obliviscimur, nec recordamur in exilio nos agere, quod miseriarum omnium patientes esse vult.

Eho Christiani, quid delicias expetimus, tam anxie paradisum perdidimus, & inde jam pridem exulamus. Nos quidem iter hoc relegimus, & reflexo gradu in paradisum tendimus, sed nondum pervenimus. Qui sine patientia hoc iter putat transiitri posse, is similis est ei, qui in pluvis penula & pileo, inter hostes scuto & gladio caret.

Patiens undequaque armatus, & velut cataphractus est, & quod gloriosissimum victoriae genus, universos hostes debellat, non ferendo, sed patiente: Patienter per prunas, velut per rosas graditur, quod beatus Tiburtius fecit vivis carbonibus velut floribus inambulans. At, Nunquid potest homo ambulare per prunas; ut non comburantur plantae ejus? Prunas feliciter calcat, qui quis aeternas patienter superat.

His patientiae viribus munitur. Ista sicatur, & de Domino non tacet; lapidatur Stephans, & veniam hostibus suis postulat; Apostoli flagellantur, obtruncantur, crucifiguntur, & cum crucifixo Christo triumphant. Patientia opus perfectum habet.

Patientia, ut Cyprianus loquitur, tentationes expugnat, persecutiones tolerat, passiones contummat. Ipsa est quae fidei nostrae fundamenta firmiter munit. Patientia, Tertulliani elogio, in omni sexu, in omni aetate formosa est. Patientia, omnium virtutum tutela, patientia thorax impetrabilis est. Augustini encomio: Omnis patientia dulcis est Deo. Herbam Plinius Nyctilopam vocari ait, quonia noctibus e longinquo fulgeat; nam ignei coloris est, & foliis spine. Hac Parthorum reges ad vota suscipienda utuntur. En solum Patientiae praclarum. Spinis Patientia undequaque non tam cingitur, quam munitur ut foliis: Ignei coloris est, & inter afflictiones nativo splendore fulget, nunquam illustrior, quam cum Christi causa aeternosior.

In Gymnasio Patientiae, unum est laevamentum malorum omnium, Pati, & necessitatibus suis obsequi. Vox optimi scriptoris est: Qui melius scit Pati, majorem tepetbit pacem. Iste est victor sui, dominus mundi, amicus Christi, & Christi li. h. res. celi. Si non uteris undique scuto Patientiae, non eris diu sine vulnere.

CAPVT II.

Afflictiones subeundas esse HILARITER.

Exod. c. 12. v. 31. & 33. Aegyptius Rex Pharaon, quod divina Voluntati contumaciter repugnaret, & Hebraeorum populum noller dimittere, variis calamitatibus exagritatus est. At ubi tantus jumentorum ac hominum numerus est interfectus, Hebraeos ultro ad abitum impellens: Surgite, inquit, & egredimini a populo meo, vos & filii Israel: ite, immolate Domino, sicut dicitis. Vygebantque Aegyptii populum de terra exigere velociter. Hebraei quod magis urge-

bantur, eò latiores exhibant, & ore ridenti valedicebant, siquidem Aegyptum omnem optimis quibusque spoliaverant.

Quicumque in Patientiae gymnasio profecerunt, fronte letissimam valedicunt Aegyptio, Mundum res sibi suas habere jubent, ab adversis urgeri gaudent. Atque hic ipse alter est ferenda calamitatis modus, HILARITER. Itaque adversa omnia non solum Patienter, sed & hilariter esse toleranda hoc capite docuimus.

§. I.

Germanis vetus verbum est: Iam panem vicit, qui gladium animose strinxit. Et certe in mala si animo utare bono adjuvat. Ideo quò gravius incumbunt mala, eò quisque sibi animosius dicat:

Tu, ne cede malis, sed contra audentior ito.

Quid vanamentaris? haec mala non cedunt lacrymis. Animus erectus, alacer, Deoque fidens omnia triumphat mala. Quid juvat, si maioribus teipsum excrucies? Animo frangi, est velle vinci. Ignavissima mors est seipsum necare luctu. Rarissime vicit, qui victoriam ante pugnam desperavit.

In gymnasio patientiae, ut scias, nemo te unquam doctorem salutabit, si vegetus atque locus tibi desit animus. Hic certe, si usquam, audendum est, & generose in hostem eundem. Quare age, & quod ferendum est, hilariter perfer. Canta cum psalte regio: Calicem salutaris accipiam & nomen Domini invocabo. Animus dejectus & marcidus triumphis omnibus obstaculo popit. Nicetas Choniates optime dixit: Alacritas quid non facit, & animus in re mala bonus?

Videte Christum Dominum, Qui proposito sibi gaudio crucem sustinuit, consusione contempta. Duplex praemium servator obtinuit: Et sibi, & nobis; Sibi quidem, humani corporis gloriam & dominium in orbem: Nobis autem gratiam & salutem tam animi quam corporis.

Hoc praemio, seu gaudio sibi proposito, cruciatus omnes sic temperavit, ut mortem & acerbissimam, & ignominiosissimam subiturus, laetitiam tamen praese ferret admirandam. Ideo, consusione contempta, Desiderio, inquit, desideravi hoc pascha manducare vobiscum, antequam patiar. Eheu, cruentum pascha: Nihilominus desiderabat illud, & velut epulum delicatissimum aditurus. Hierosolyma laetus ac hilaris festinabat. Exultavit ut gigas, ad currendam viam. Quam viam illam? E domo Pilati in Golgotha; ideo & in via hac desleri se vetuit.

Enimvero non solum jam necem obiturus dirissimam, animo libente prolixoque, vultu hilari ac laeto seipsum victimam offerebat, sed primo etiam momento quo carnem induit in matris utero, jam crucem & omnia ordine patienda sibi habuit praesentissima. Ita Christus dum homo fuit, flagella semper & crucem velut oculis aspexit. Hinc recte dixerim Christum, Christum non tantum tribus horis, sed triginta tribus annis & amplius, excruciatum in cruce, & tamen proposito sibi gaudio, patientissime cuncta sustinuit.

§. II.

Sic & discipuli Domini, plagis & ignominias saturati, plagas tamen & ignominias esuriebant in Domino sui gratiam. Nam, illi quidem ibant gaudentes, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Hebraei Pontifices & sacerdotum principes inter se anxie disquirunt: Quid faciemus hominibus istis? Quò vinculis & flagris acerbius castigantur, eò ardentius hominem crucifixum pro concione laudant: minas contemnunt, carceres laetitia magna subeunt, verbera ingenti gaudio excipiunt. Quid faciemus istis? Chryostomus: Flagellabantur Apostoli, ait, & gaudebant: vinciebantur, & gratias agebant: lapidabantur, & predicabant. Hanc & ego quero laetitiam.

Atque hoc est hilariter pati pro Domino, contumelias

Patientia tendimus in paradisum.

Natalis Tiburtii 11. Augusti, de eo Sarius 10, 11 in Ar. Cui S. Sebastiani 20. Ianuar.

Prov. c. 6. vers. 27. & 28. Iacob c. 1. vers. 4.

Cyprianus tract. de Patient. ser. 3. initio.

Aug. in ps. 42. circa med.

Plin. l. 21. nat. hist. c. 11. initio, ubi haec verba etiam Nyctilopam.

Egregium & Ethonomychon appellatur.

Sen. l. 3. de Ira c. 16. Thomas de Kemp. l. 1. c. 2. sine. Et lib. 3. c. 35. initio.

Exod. c. 12. v. 31. & 33.

Hebraei quod magis urge-

Exod. c. 12. v. 31. & 33.

Chryst. c. 5. h. 1. c. 4. Antioch. pap. mu. p. 8. 307.

Chryst. c. 5. h. 1. c. 4. Antioch. pap. mu. p. 8. 307.

Chryst. c. 5. h. 1. c. 4. Antioch. pap. mu. p. 8. 307.

Chryst. c. 5. h. 1. c. 4. Antioch. pap. mu. p. 8. 307.

1. Petri c. 3. vers. 24. Iagob. c. 1. vers. 2. Math. c. 5. v. 11. & 12.

Suso 15. Dialog. c. 10.

2. Cor. c. 7. vers. 4. Philip. c. 2. v. 17. & 18.

Hilar. hom. de S. Stephano. Luc. c. 1. vers. 2.

Zach. c. 10. vers. 7.

Psal. 35. v. 9. Rom. c. 12. v. 12.

Aug. serm. 12. de Sanctis.

Prov. c. 17. v. 22.

August. in Ps. 42. circa m. 4.

melias honori ducere, ærumnas inter voluptates veras numerare. Et si quid petimini, ait Petrus, propter justitiam, beati. Omne gaudium existimate, inquit Iacobus, cum in tentationes varias incidetis. Beatus vir qui suserit tentationem. Soli hoc Petrus, & Iacobus ajunt? Christus ipse: Beati estis, inquit, cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint mentientes propter me: gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in calis. Sed hanc philosophiam plurimorum mollities non capit.

Henricus Suso vir religiosus & sanctus, ingenti fiducia DEVM sic allocutus: Hoc est, Domine, inquit, quod quosdam tam malè habet, eaque causâ, ajunt, te paucos habere amicos, quòd ita durè & asperè trahes eos in hoc Mundo: hinc etiam fit, ut plures à te deficiant. Quid ad hoc, mi Domine, respondes? Enim verò vir iste rerum divinarum gnarus, calamitates tam pretiosa dona, tamque hilariter esse accipienda sciavit, ut dixerit: Si centum annis, & flexis genibus Deum oreremus, non sumus digni ut crucem unicam accipiamus. Num ergo non hilares simus, cum DEVS pater noster favore nos castigat? Quam hilars Paulus? Hinc illa Pauli voces: Repletus sum consolatione, superabundò gaudio in omni tribulatione nostra. Et: Immolator super sacrificium fidei vestre gaudèo, & congratulor omnibus vobis, id ipsum vos gaudete, & congratulamini mihi. Nivis cum uli, ait Chrysofomus, in eum devolvuntur quotidie, & est quasi in paradiso. Vnde Stephani vultus sicut Angelus radiabat? Causam Hilarius Arelatensis assignans: Hoc, inquit, ex abundantia lætitiæ gaudii, & ejusmodi gloria cordis prodiit. Cepit nimirum Stephanus, quod dixit Iacobus: Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in tentationes varias incidetis.

§. III.

VATICINATUS Zacharias: Et erunt quasi fortes Ephraim, inquit, & lætabitur cor eorum à vino. Ita Iosue Ephraites spe uberrimæ regionis, periculis sese omnibus intrepidus objecit. Vnde hoc robur, hi Animi? Lætabitur cor eorum quasi à vino. Vinum felicitatis æternæ symbolum, in adversa omnia tam animosos reddat. Nam, inebriantur ab ubertate domus tue. Nunç lætamur, sed quasi à vino, necdum enim beatitatem manu tenemus. Spe gaudentes, illuc anhelamus. Hinc Christiani martyres planè impavidè, ridentes, lætabundi carnicifinas, cruces, patibula, rotas, ac rogos ascendebat, cor eorum lætabatur ab hoc vino. Augustinus de his: Tanta, inquit, agentes & patientes se lætissimos exhibebant. Volupe illis erat, obsequiis illius sese impendere, qui pro ipsis pertulisset graviora. Inde inexplicabile præmium eos mirificè accendebat.

Quocirca Hilariter, ô Christiani, obsecro, Hilariter, ad patientiæ metam decurramus. Non monstratur nobis crux alta quam membris nostris vestiamus, non equulei è quibus vulnerati pendamus, non candens craticula quam premamus, non lapides quos purpuremus, non sartagine quâ impleamus. Quotidianæ miseriæ, cruces sunt nostræ, mites admodum & tolerabiles. Quid refugimus? Vbi laboris, plus & mercedis erit: si operosior pugna, nobilior erit & corona. Ergo, Hilariter.

Germani olim tibicinem in nuptiis quandoque sic animabant: Age Choraules, infla tibiam lætificante spiritu. Quid magis in mala præcipitatur, eò animosus nos ipsos hortemur: Eja Stephane, Eja Ioannes, Eja Paulè Hilariter: lauda DEVM ob hoc ipsum, quod te velit esse miserum. Cave, amarities animum aut linguam occupet. Animus gaudens et ætem floridam facit, spiritus tristis exicat ossa. Qui miseriæ mœstè ac dolenter tolerat, idem facit, ac si pulcherrimam chelin aut testudinem, quâ canere debuisset, parieti allidat. Quod venissimè dixit Augustinus: Si in tribulationibus deseci-

A sti, citharam fregisti. Nimirum, in merore animi desicitur spiritus, ait Hæbreus Sapiens, additque: Si desereris, tu lassus in die angustia, imminuetur fortitudo tua. Tam fracta est testudo & cithara, jam fidium concentus perit.

Videte mihi Tarfensem Paulum, quàm ille citharam suam non fregit, laudare quàm illa peritè luserit: Gaudeo, inquit, in passionibus. Hoc idem Petrus nos amulari jubet. Communicantes Christi passionibus gaudeo.

Tabellarius è cælo Tobie domum ingressus: Gaudium, inquit, tibi sit semper. Vbi cithara tua est Tobias? quoniam Deo canis? quoniam merorem hilaritate vincis? At Tobias: Quale inquit, gaudium mihi erit? fortunis exultus, oculis captus, amicis desertus sum. Sed instat juvenis è cælo: Gaudium tibi sit semper. Cui denuo dixerit Tobias: Exultat gaudium à domo tam luctuosâ. Angelus: Non potest tibi esse luctus, ubi fons gaudii est, divinus favor. Tobias: Seridè ærumnosus difficile est luctum premerere. Sed Angelus iterum: In proximo est, inquit, ut à Deo cueris. Forti animo esto.

Quare ô mi Tobias, ô mi Christiane, gaudium tibi sit semper, etiam inter lacrymas. Chrysofomo teste: Nullum armaturæ genis validius, quàm gaudere secundum Deum. Cum rebus adversis, inquit, prevenimur, gaudeamus: hoc enim est peccatorum exceptio.

§. IV.

NEQUE omnem tamen tristitiam accusamus, illam minime, quæ penitentiam in salutem stabilem operatur. Christus eò ferè tempore quo dixerat: Tristis est anima mea usque ad mortem: Et illud pronuntiavit: Surgite eamus. Et simul animoso progressu hostibus semet obvium tulit. Non malè conveniunt, & in unâ sede morantur, gaudium, & lacrymæ. Fluant genæ lacrymis, festivis cantibus sonabunt ora; expallecat vultus, constabit sibi animus & gaudebit. Paulus: Quasi tristes, inquit, semper autem gaudentes. In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multâ patientiâ. Quasi tristes: nam omnis tristitia proborum (quod Anselmus notat) brevi dissipatur; umbra est, & somnium. Duremus; umbra fugit, somnium evanescit.

Sylvestre prunum, & immaturus botrus os contrahunt, sed stomachum non evitent: ejus generis sunt miseriæ nostræ, vellicat & turbant; at, si nolis, lætitiã veram non exturbant. Gladiatores aspice, in arenam vix unquam sine sanguine descendunt: ad vulnera tamen tripudiando properant: & sæpe in palæstrâ dum plurimus fluat sanguis, plurimum ridetur.

Et nos in palæstrâ sumus; hic nihil turpius quàm flere. Discamus ergo & nostro de vulnere nostro ipsi spectare sanguinem, sed sine ploratu. Quisquis diviniæ Providentiæ ac Voluntati plenissimè se tradidit, perpetuam inde voluptatem capit, etiam cum gravissimis incommodis confluctatur. Hic talis, velut veteranus miles, suum ipse sanguinem intrepidus spectat. Quid magnæ artis est, lætum esse, cum bene est: hoc & impatiens quisque novit: Constitutebit tibi (DEVS) cum bene feceris. Si vero non fuerit saturati, & murmurabunt.

Iacobi Magni consilium est: Tristatur aliquis vestrum? ore: æquo animo est? plallat. Evolet in altum, cantet hilare, laudet Deum, non minus atque tres illi Hebræi juvenes, quibus flammæ fuerunt rosicidæ rosæ.

§. V.

LUDOVICUS Granata de viro quodam religiosissimo imitatione digna commemorat hunc in modum: Vir sanctus circumquaque tribulationibus septum se videns; ajebat: Bonum quod expecto tam intemsum est, ut omne supplicium omnique tormentum mihi sit voluptas. Hoc serium & Christianum gaudium est, posse carere omni gaudio.

Stephã

Stephanus Eduensis antistes, illud Deuteronomii c. 33. (Inundationem maris quasi lac fugent) sic explicat: Inundatio maris abundantia tribulationis, quae tunc fugitur, cum sulcis à justis reperiatur. Lac nutrimentum parvulorum, tribulatio pabulum fit electorum. Eluicem hanc maris vtique sufficit qui dixit: Sed & gloriamur in tribulationibus.

Hoc sanctorum hominum proprium est; quo afflictiores jacent in terrâ, hoc erectiores animo in caelum evolvant. Vix ullus regum Ezechia melior, sed penè nullus etiam eo afflictior, ille tamen cladibus suis omnibus superior, crecto semper & magno in DEVM animo ferebatur.

Ferunt Bohemiae regi, Wenceslaum, eum profligato exercitu fractisque viribus captivus teneretur, interrogatum, quo animo esset, respondisse: Nunquam meliori. Se namque humanis praesidiis vallatum, rariùs de Deo cogitare, nunc iis omnibus exutum in Deo spem omnem locare, nec ferè aliud quidquam cogitationibus suis interesse, quam DEVM, qui sperantem in se minime sit deseriturus. En, quod dixi, quod calamitosiores probi, hoc & alacriores attolluntur in divina.

Romanus Sapiens iterum iterumque ac denuo & sapius quaerit: Quid praecipuum in rebus humanis est? Responsum ab ipso illud est. Posse laeto animo adversa tolerare: quicquid acciderit, se ferre, quasi tibi volueris accidere. Debuttes enim ferre, si scisses omnia ex decreto Dei fieri. Flere, queri, ingemere, desistere est. Quid est praecipuum? Minus contra calamitates fortis & contumax: luxuriæ non adversus tantum, sed & infestus. Quid est praecipuum? Altos supra fortuita spiritus attolere, hominis meminisse, ut sive felix eris, scias hoc non futurum diu: sive infelix, scias hoc te non esse, si non putes.

Itaque, Christiani, alacriter & hilariter ferendum est, quicquid adversorum ex alto immittitur. Non ex tristitia, aut ex necessitate, hilarem enim datam diliget Deus. Proficiendum est, nec semper in classe infimâ hærendum; nec unquam nobis tam præclare profecisse videamur, quin paullo majora canamus. In gymnasio patientiæ primas non obtinet, qui solum patienter tolerat patientia, sed qui etiam libenter, & hilariter. Huic primum aut inter primos debetur præmium. Hilariter datorem diligit Deus.

CAPVT III.

Afflictiones ferendas esse CONSTANTER.

Verorum lusus est flagello turbinem torquere. Hunc lulum sic instituit: Cum turbo multiplici gyro jam fatigatus vertigine laborat, jamque collapsurus videtur, puer illum flagello ferit, & in novos erigit gyros. Jam iterum fessum, flagello iterum iterumque increpat, ut rursus se rotet turbo. Hunc lulum DEVS in Orbe terrarum ludit.

Dii nos quasi pilas homines habent.

Plurimi jam jamque perituri videntur, cum ecce adest DEVS, & ruiturum erigit flagello; verberat, ut firmet; vulnerat, ut fanet; dejicit, ut erigat; malis oneratur, ut bonis omnibus æternum cumulet. Nos pilæ, nos turbines sumus, qui pilam impellat, qui turbinem intorqueat. DEVS est, qui quidem tot ictibus & impulsibus hoc agit, ut bajuli crucis non solum Patientes & Hilariter, sed & Constantes simus. Atque hic tertius ferendæ crucis modus, CONSTANTER. Quæ autem Constantia in adversis sit necessaria, nunc docerimus.

3. Ferendæ crucis modus, seu documentum.

§. I.

Undem semper habere vultum, Socratis est, dicebant veteres. Nos paullo aliter: Eadem semper habere mentem, Christiani est. Et hæc querelarum penè maxima in gymnasio Patientiæ, plurima bene inchoari, malè finire. Malus finis est, finem ante finem facere. Quid, quaeso, sentiendum de crucigero illo, qui die Christi patientis lineam crucem ingentem conatu, obviisque humeris in se recipit, sed ubi onus optione gravius persentiscit, mox molem pineam ad proximas aedes acclinans: Ego, ait, succumbo; tu vide quem alium pro me bajulum nanciscaris, qui te domum reducat. Hic quidem inter crucigeros esse ceppit, non permanit. Ita nonnunquam pauperes & viribus exhausti homines, lignorum fascem in silvâ suscipiunt foco deportandum. Sed onus, quod inter eundem solet crescere, in viâ demum abijciunt: Ita nos consumpta denique omni patientiâ, in querulas voces erumpimus: Quis improbis & infans his laboribus non tandem succumbat? Cui fibra tam cornea est, ut tot cladibus non frangatur? Quis tam athenus, ut perferendis tot ærumnis par sit? Prolixæ sunt nimis hæc miseriæ, nec finem sui reperiunt. Ita tandem languemus, cadimus, jaccemus.

Plurima bene inchoari, malè finire, querelâ maximum in gymnasio patientiæ.

Qui perseveraverit, ô boni, qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Christi Domini in cruce constantia quam variè, & quam validè fuit tentata? Si rex Israel, ajunt, si filius Dei est, descendat nunc de cruce, & credimus ei. Verùm, ut Chrysostronus perquam elegantè: Ideo, inquit, de cruce non descenderat, quia filius Dei erat: Cui non difficile descendere de patibulo, qui potuit resurgere de sepulchro. Sed quia patientiam docebat, inquit Augustinus, ideo potentiam dissebat. Filii Dei constantes sunt, nec antequam consummatum est, pronuntiarint, finiunt.

Matt. 24. v. 22. Aug. tract. 27. in Ioan. 1. 1. 1. 1.

Permissum est quidem conceptissimis his verbis precari: Pater, transeat à me calix iste. Sed addendum semper: Verumtamen, non mea, sed tua voluntas fiat. Calicem hunc amarissimum, si sic velis, ô DEVS, usque ad ultimas faeces exhauriam.

Aurificis est seire, quamdiu auro sit in igne sudandum, nec aurum priùs ex hoc balneo educitur, quam satis esse purgatum constet. Ita tanè non nostrum est nosse tempora, vel momenta quæ Pater possit in sua potestate. Nos aurum, DEVS aurifex est; flammæ exhibet aurum, cum visum fuerit aurifici.

Act. 1. cap. 1. vers. 7.

Et videre pertinacissimam multorum in rebus vilibus ac fluxis constantiam. Quoties audire est voces illas: Non cesso, non desisto; quod cepi, pertexam, quod aggressus sum pervincam; Aut Caesar, aut nullus; aut vincendum, aut moriendum; nullam quietis partem capiam, dum hoc effecero. En constantia specimina!

Qui sit igitur eundem in patientiæ gymnasio tam citò, tam facile nostra languescat Constantia? Est qui dicat: Non possum hoc amplius ferre. Dies: Non volo hoc amplius ferre. Posses, si velles. Sed ut equi in longiore itinere fatiscunt, sic in malis diuturnioribus lassescit nostra patientia. Imò, quod turpius, quandoque vix mala nos tangunt, & malis cedimus, ceptis desistimus, oblanguemus. Variamus quotidie iudicium, & in contrarium vertimus, vitamque scindimus diversissimis propositis.

Eam ob causam Annæus prudentissimè monens: Ante omnia, inquit, hæc cura, ut constes tibi. Major est ut proposita custodias, quam ut honesta proponas. Sed plerisque vita per lulum agit: iudicia nostra non tantum prava, sed & levia sunt. Fluctuamus, aliudque ex alio comprehendimus: perita relinquimus, relicta repetimus: alterna inter cupiditatem nostram & penitentiam vices sumus. Nemo proponit sibi quid velit, nec si proposuit, perseverat in eo, sed transiit: nec tantum

Seneca de vita cap. 1. et 20.

Gymnasium Patientiae. Pars III.

Eccl. 6. 27. *vers. 12.*

eam mutat, sed redit, & in ea, quae deseruit ac damnavit, re- A
voluitur. Preme ergo quod coepisti, & patientiam
persevera. Nolli Siracidae dictum: Stultus ut luna
mutatur. In gravi morbo est, qui sic lunaticus
est.

§. II.

Constantiam **D**eus in omni honesto amat. Et
quaeso; Vbi, & qui sumus, cogitemus. Dum
vivimus, tirocinii annos agimus, tirones sumus, tiro-
ciniu domum habitamus, inter superos inferosque me-
dii; prout jam bene constantique nos tractaveri-
mus, ita domum fortiemur aeternam, & aut Supero-
rum illam, aut inferorum. **D**eus nostrae tunc con-
stantiae experimentum capit, & praemium differt, ut
cumulatius reddat.

*Eccl. 6. 27. *vers. 12.**

Augustinus non immerito miratur, **D**eum Ja-
cobo Patriarche tam familiarem, tanto tamen tem-
re celasse, quod filius Ioseph superstes ageret. Opti-
mus senex maerore conficiebatur ob Iosephum fi-
lium a feris, ut putabat, laceratum. Maerorem **D**eus
nec verbulo mirgavit. Quid hoc sibi voluit? Iacobi
constantiam tentavit. Ideo & lucum geminavit, cum
amanatissimus suam Benjaminus a parente abstrahe-
retur. Ipsius Iosephi constantiam quantus **D**eus ex-
perimentis inspexit? Decimus septimum annum
egerat Ioseph cum a fratribus venderetur. Decen-
nio servit; pudor illius quotidie ab heri blandissi-
me sollicitatus est: at ille stuprum adeo constanti re-
sistit, ut nec minis, nec lacrymis, nec precibus vin-
ci potuerit; in pudicitiae proposito immobilis persti-
tit. Inde castissimus juvenis in maleficorum carce-
rem conjectus, ubi cum regio pocillatore ac pisto-
re annum exegit. Duobus illis educis, biennium
insuper in vinculis traduxit, mira probitatis & pe-
ticipiae constantia. Nam innocentiam suam Deo
committens, neque se defendere curavit, neque
rem ita ut gesta erat, indiscere: sed vinculorum ne-
cessitatem constanti tulit, spe una se solatus, po-
tentiorum esse Deum his qui se vixerant, cuius cer-
te vigilantissimam providentiam insigniter est ex-
pertus. Nam post triennium in carcere consumptum
ad Pharaonem regem educatus, totius Aegypti Prorex
salutatus est. Atque tunc annum egerat tricesimum,
post quem octoginta deinde annis Aegypto praefuit,
in summo dignitatis gradu, regi proximus. Nempe hic
Dei mos est, longe maiorem meritis mercedem, mul-
toque semper amplius labore praemium largiri.

*Gen. 6. 39. *vers. 10.**

En patientis Constantiae amplissimam dignitatem!
Quapropter, quisquis es, esto fidelis usque ad mortem, &
dabitur tibi corona vitae.

Omnem rerum naturam consideremus: Quid
juvat artificium discere, non tamen ita perficere,
ut artis specimen possis edere? Quid cursura certas,
si prius consistas, quam ad metam pervenias? Quid
Patientiae gymnasium frequentas, si discendi constan-
tiam non cogitas? Nihil hic agit, qui dies complu-
culos, aut hebdomades vel menses sub ferula Patien-
tiae triverit, demum in impatientiam erumpens di-
cat: Saeculi discipulus fui: veteres de scholis cantilenas
nauleo; deinceps me juris ero; ad pileum evolabo.
Agape tu mihi hos discipulos ab hoc gymnasio, mi-
nerval frustra dant; nihil sciunt, quamvis plurima dis-
cunt. Incassum incipiunt, quia accepta non perficiunt.
Constantia deest. Quid autem prodest incipere, si
nolis perficere? Dei perfecta sunt opera. Hebraeus rex Sa-
lomon vel inde laudatissimus est, non quod struere
templum coeperit, sed quod ad fastigium perduxerit.
Aedificavit Salomon domum, & consummavit eam.

*Apo. cap. 2. *vers. 10.**

Christus patientissimus in hac schola praceptor,
discipulos illos minime amittit, qui conatu ingenti

*Al liberta-
tem.*

*Dent. 6. 32. *vers. 4.**

*3. Reg. cap. 6. *vers. 14.**

Perseverarunt, coronam digni, quia perseverantia pleni.

§. III.

Et cur in gymnasio Patientiae non perseveremus?

Angusto temporis gyro miseriae omnes claudun-
tur, celeri puncto finiunt dolores; tristius momen-
tum aeterna excipiet voluptas. Vitam illam expectamus,
inquit Tobias, quam Deus daturus est his, qui fidem suam
nunquam mutant ab eo. Sic currite, hortatur Paulus, ut
comprehendatis.

Fuerunt qui Cynicum illum philosophum inter-
rogarent hunc in modum: Dic, mi Diogenes, cur
aetate tam provecata tuum adhuc dolium habitas, cur
philosophiae tam rigida non renuntias? Quibus ille
Ridiculi vos estis homines, inquit, si curram in cata-
dromo, num cessem currere jam metae vicinus, ut a-
lius mihi praemium praeripiat? Ego vero potius cursu
ferar concitatore.

Quin & nos paria cogitamus? quid stultius quam
deficere, cum fini sumus viciniore? Iam propem-
tam contingimus, & cursum desinamus?

Sed Diogene multo sapientius Assitias Franciscus,
qui annis compluribus religiosissime sibi mortuus;
tandem ultimae cum Morte luctae vicinus: Incipia-
mus, inquit, o fratres, servire Domino Deo nostro; Franciscus
quia usque nunc partem profecimus.

Itaque constanti, o Christiani, constanti: pergen-
dum est in incepto, & brevissimum iter reliquum ala-
criter consiciendum. Ad hoc duo praecipue nos ju-
verint.

Primum est: *Suimet Accusatio*. In omnibus quae pa-
timur, reos nos fateamur. Pro se quisque dicat: Me-
rito haec patior: Ego quidem iustissime affligor. Iustus
es Domine, & rectum iudicium tuum. Rectissime dixit
Augustinus:

*Vide obli-
cro, mi Lu-
cor, Trifi-
regium
meum 11.
c. 8. de la-
constantia
humana
lunaticu.*

*Apo. cap. 4. *vers. 11.**

*Tob. cap. 12. *vers. 18.**
*1. Cor. cap. 9. *vers. 24.**

Virg. 2. 21.

1. vita 5.
Franciscus 14.

*Dico ad
perseve-
randum
adjuvoria
Primum
psal. 118.
v. 137.*

Aug. ser. 2. Augustinus: *tu licet a Dei plerumque oculis nunquam tamen in iusta. Quamdiu nosmet infontes credimus, & immentes affligi, tamen & patientia languet, & constantia.*

Egyptii Proregis Iosephi fratres, profecto exploratores non erant, ut arguebantur, monetam etiam pro tritico fidelissimè repræsentant, dominicum sphyrum neutiquam furati fuerant, nihilominus reos se professi; Merito, ajunt, *hec patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, idcirco venit super nos ista tribulatio.* Imitemur, obsecro, & dicamus. Merito hæc patimur, tametsi suspicio, fraudis, error, mendacium pessimam in nos fabam cu dant, idque in infontes; Nihilominus, merito hæc patimur, hæc & graviora vel milles meriti, rei surus. At ego, inquit, hæc in re innocentissimus accusor. Esto. Quid jam? Num ideo te reum negabis? Recordare, queso, ante annos triginta, aut etiam quadraginta noxam à te commissam, & nondum per solutam poenam. En, exactor jam adest, & solutionem B postulat. Equam vis objecti criminis nullam culpam sustineas, compos tamen fuisse culpæ jam pridem patratæ, sed nondum expiatæ: *idcirco venit super te ista tribulatio.* Ergo nunc exede, quod dudum intrivisti.

§. IV.

Paul. Diacon. I. 23. Rene Imperatrix, quod Paulus Diaconus narrat, à suomet famulo pulsà imperio: Ego, ajebar, Deo acceptum sero quod me orphanam & indignam ad imperium exererit; quod verò jam dejecti me permittat, meis id peccatis adscribo; in cunctis autem malis & bonis sit nomen Domini benedictum. Vox digna celo. Hoc est inter serenos & nubilos soles eundem præ se ferre vultum, & instar Helio-topij ad suum semper respicere Phœbum. Atque hoc etiam perditissimum latronem Apostolis priorem, in paradysum exivit, quod è cruce velut è cathedrâ suorum ipse scelus præco proclamavit. *Et nos quidem iuste.* C Latronum aliter pœnè reum se negat, dum improbè libertatem postulat.

Cum ad portas Bethulæ jam hostis esset, & in urbe ingens omnium ejulatus audiretur, Juditha vidua castissima in concionem progressa, ut flentes in spem erigeret: Nos ergo, inquit, non ulciscamur nos pro his quæ patimur: sed reputantes peccatis nostris hæc ipsa supplicia minora esse flagella Domini, quibus quasi servi corripimur, ad emendationem, & non ad perditionem nostram evenisse credamus.

Itaque cum affligimur, aut punimur, non in alios culpam, sed in nos ipsos referamus, ac fateamur, nos longè mitius, quàm commuerimus, puniri à Deo, qui more suo poenam statuit noxæ semper minorem, & apud ipsos etiam inferos, ut Theologi loquuntur, citra condignum punit. Hinc Iobus sapientissimè optans: Atque utinam, inquit, Deus loqueretur tecum, ut intelligeres, quid multo minor exigeris ab eo, quàm mereris. D inquit as tua. Tu complurim scelerum tuorum oblitus, non itidem Deus, qui patiens est redditor, qui minus exigit quàm debeas. Quisquis igitur in miseriam est, assidue dicat: Peccavi; & ego quidem justè punior; merito hæc patior; minora exigo, quàm mereatur iniquitas mea; nimium molli tangor ferulâ; multo graviora commueri. Atque hoc primum est, quod diximus, Constantiæ adjumentum, *Suimet Accusatio.*

Alterum, *Divine Voluntatis ac Providentiæ consideratio.* Omnia quæcunque patimur, Deo volente patimur. Deus ab æterno non solum pravitit, sed & voluit ut unusquisque in eas omnino miseras incidere, in quas revera jam incidit. Itaque seporemur culpam à poenâ, tollamus ab afflictione delictum; & dicendum erit; Iustus Deus, ut nullius peccati est auctor, ita omnium afflictionum & poenarum princi-

palis (atque ut theologi loquuntur) *positiva effectiva causa est.* Non vult Deus, sed permittit ut noxa seu culpa quæ plurimarum sæpe miseriarum ac poenarum causa est, committatur. Sed commissa culpa vult etiam, quia justus est, ut sequatur poena.

Ergo à Deo Deique Voluntate ac Providentiâ universæ calamitates & ærumnæ in nos immittuntur. Deus vult, (quod probè capiamus) ut his omnino, quibus preamur malis, preamur. Ideo, quisquis es, debes velle hæc pati (quod Seneca monet) cum scias ex decreto Dei fieri. Amantissimus hic pater liberos suos severè educat.

Fit nonnunquam ut in plateis pueri ludant, virgarum metu securi. Sed imperatissimus adest vir quispian honestus, qui unius è turbâ adolescentuli aures arripiens, missellum à focis abducit. Quisquis hoc fieri cernit, mox affirmat: Proculdubio hic pueri parens est; filium suum abducit, alios non curat. Ita nos sæpe dum ludimus, dum nugamur, dum lascivimus, ab optimo parente abducimur à lusu. Qui lusus nostros afflictionibus turbat, qui aurem pervellit trahitque, non ignotus homo, non alienus est; pater est. Nam quem diligit Dominus castigat (millies inculcandum) *flagellat autem omnem filium quem recipit.* Quod si extra disciplinam estis, ergo adulteri, & non filii estis.

§. V.

Hispanica quædam vina ejus generis sunt, ut in sua patriâ non sine horrore bibantur, cum trans maria vehuntur, saporem & odorem acquirunt gratissimum. Ita nos Deus trans mare afflictionis vehit, ut austeritate positâ optimum patientiæ odorem acquiramus. Dei nutu fiunt hæc omnia. Quâ ratione vinum austerius mansuetos mores doceatur, jam supra dixi; addo istud:

Hieronymus Cardanus, vir varæ eruditionis affirma, ab exploratâ experientiâ constare, Musti dulcedinem servari posse hac industria: Si dolium, inquit, intus & extra pice oppilatum, dulci vino licet sacculento impleatur, & menslem flumine mergatur, anno integro nil decedet dulcedini, quam picis calor & aquæ frigidus defendunt.

Non aliter agit nobiscum Deus, qui nos calamitatum aquis immergit, ne in pravos mores degeneremus, & aceturus famus. Vtique hoc fluvio mersus est rex ille qui vociferatur: *Libera me ab his qui oderunt me, & de profundis aquarum.* At ubi his aquis extractus est, de eo sibi se gratulatus est: *Miser de summo, & accepit, & assumpsit in aquis multis.*

Lætiensis abbas Ludovicus Bloisus ad rem dixit, quod grandissimis & planè aureis characteribus videtur exarandum. Verba piissimi scriptoris hæc sunt: *Quidam amicorum Dei, ait: quem Deus domis potioribus exornare, sublimiterque transformare decrevit, eum non blandè & mollior lavare, sed totum in mare amaritudinis immergere consuevit.* Nota hoc, mi Christiane, nota, nota; non vinolaceo te lavandum, sed mari salissimò & amarissimò immergendum. Et hoc tibi balneum pater amantissimus paravit ab æterno.

Quapropter omnia omnino, læta, tristia è Dei manu acceptanda, & hoc tenore constantissimè pergendum, usque in finem. Quot psalmos rex Hebræus composuit hac inscriptione: *Psalmus usque in finem, qui scilicet à primo ad ultimum usque versum decantandus fuit.* In Patientiæ gymnasio, non theatrales fabulas, non nuptiale canticum modulari cepimus, sed mortuale, sed lugubres threnos, quos profecto pessimè canimus, si non canimus usque in finem. Nunquam decrit quod patiamur.

Verissimè dictum: *Vna tentatione seu tribulatione rece denre, alia supervenit; & semper aliquid ad patiendum habebimus.*

Vide Helio-topij meti. Et hic supra part. 2. c. 6.

Heb. c. 12. vers. 6.

Card. l. 13. de Subilit. mih. p. 282.

Pl. 68. v. 15.

Pl. 17. v. 17.

Pl. Instit. spirit. c. 3.

Thom. de Kemp. l. 1. c. 13. n. 3. c. 13. n. 3. c. 13. n. 3.

Paul. Diacon. l. 23.

Judith cap. 8. v. 26. & 27.

Culpa in nos non in alios referenda.

Job c. 11. v. 5. & 6.

Eccl. c. 5. v. 4.

Secundum Constantiæ adjumentum.

Misericordias di. & peccatis non culpam.

vimus: sed & priore adhuc durante consuetu, alii plures superueniunt, & insperate. Ideo threni sic modulandi sunt, ut modulatorum fines extendamus. Cantandum est carmen Patientiæ usque in finem.

Præmium datur perseverantibus:

Inchoantibus præmium promittitur, sed perseverantibus datur. Iudas Iscariothes optimè coepit, sed pessimè finivit; laudatur illius initium, sed finis damnatur. Multorum est incipere; paucorum finire. E beati Gregorii sententiâ: Virtus boni operis perseverantia est, quæ sola coronatur. Incassum bonum agitur, si ante terminum vitæ deseratur.

Bernardus ad hoc variè inflammas: Profrus, inquit, absque perseverantiâ nec qui pugnat, victoriam; nec palmam victor consequitur. Vigor virium, virtutum consummatio, foror est Patientiæ Perseverantia. Tolle perseverantiâ, nec obsequium mæcedem, nec beneficium gratiam, nec laudem habebit fortitudo.

Ideo diabolus soli perseverantiæ insidiatur.

Diabolus soli semper Perseverantiæ insidiatur, quam solam virtutem novit coronari. Nimirum Finis, non pugna coronat. Lauda navigantis felicitatem, sed cum venerit ad portum. Parum est crucem humeris recepisse, nisi eam deportaveris usque ad metam. *Id est his qui postulerunt sustinentiam.* Eja fortiter, Christiani, & constanter, ne in nos cantetur fabula,

Ecclesi. cap. 2. v. 16.

Cepisti melius, quam desina: ultima primis Deducor sunt

Athor. e. 30. v. 23. & 24.

Divinus Paulus Miletî sentibus valedicens liberè proclamat: Vincula & tribulationes Hierosolymis me manent. Sed nihil horum vereor, nec facio animam meam pretiosorem quam me, cum modo consummaverim cursum meum. Sequamur præcæcis vocem, & accinamus; pro se quisque dicat: Quoquo pretio, quibus quibus impensis, & ærumnis coemendum sit cælum; oderint, persequantur, vexent, lacerent me, quotquot volunt; mala me onerent, quotquot Deo placuerit immittere; omnia facere, omnia pati paratus sum, dummodo consummaverim cursum meum, dummodo liceat ad finem dicere: CONSUMMATUM EST. Fructus labori, fatigæ, respondebit abundantissimus, æternus.

CAPVT IV.

Afflictiones tolerandas esse cum GRATIARVM ACTIONE.

Phidias artificum nobilissimus, plastes doctissimus, è luto, cerâ, gypso, marmore, ligno, ære, ebone, argento, auro, ex omni denique materia statuas, & ex omni panè ligno Mercurium potuit effingere. Affirmat Seneca: Non ex ebone tantum Phidias sciebat, facere simulacra: faciebat ex ære: si marmor illi, si adhuc vitiosem materiam obrulisset, fecisset quale ex illâ fieri optimum posset. Quod si ligno rudi & nondum dolato vox fuisset, utique gratias huic magistro suo maximas habuisset, quod eruditæ manus beneficio licuisset sibi pristinam deformitatem exuere.

Seneca epist. 35. fine.

Ærumnis & afflictionibus homo sic dolatur ab omnifido artifice Deo, ut in novam omnino dignitatè reformetur. Ideo par est, ut suo Phidias gratias agat informis antea truncus, nunquam in tam elegantem statuam mutandus, nisi tam multum sui amisisset, dolabris inclementer & asperè tractatus.

Quartus afflictionis tolerandæ modus, seu documentum.

Diximus ad versa omnia Patienter, Hilari ter, Constantè toleranda. His quartum addimus modum, Cum GRATIARVM ACTIONE, seu, Gratè. Cur autem gratiæ sint agendæ pro calamitatibus alioquin ingratisimis beneficiis, jam exponemus.

§. I.

Germano- rum veteru

Germani veteres suos olim liberos erudierunt, traditis per certa symbola præceptis. Inter quæ &

hæc numeranda. Siquando iter feceris, ajebant, non erga liberos prius è loco, ubi fessus accubueris, abeas, antequam terros præspicias. Hoc scilicet volebant, attentè circumspicerent, si quando viatores essent, ne quid sarcinularum post se reliquissent. Sic & stellas digitis monstrari vebant, non quod nefas sit manum ad sidera intendere, sed quia curioso stellarum aspectu oculorum aciem hebetari credebant. Sic etiam prudenter monebant: Si quid te offerit, dicitò, Deo gratias: Aut, Rependat hoc Deus. Præceptum sanè aureum, & ad rem nostram. Quidquid ignium, quidquid ad verforum te ustularit, quisquis hominum te laeserit aut turbarit, tam amplas tu age gratias, pèinde ac si stipem liberalissimam acceperis.

Solent etiam parentes serii suos liberos condocere, ut virgès castigati, virgæs osculentur. Sic & in scholis discipuli melioris indolis magistro gratias agunt, cum cæsi sunt, perinde si dicant: Domine Præceptor, me punitum non agrè fero; pœnas merui: jamque mihi potius gratulor, quod etiam nunquam magistro meo curæ sim; quàm nondum spem omnem de me abjecerit. Et quid indignè? Præceptoris est in discipulos animas vertere cum delinquant, ita in posterum cautiores fiunt. Bonam indolem, sed raram, quæ plagas hoc ore concoquit! Ita decet: In omni patientiâ & longanimitate, cum gaudio gratias agentes Deo patri, & fratri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum. Atqui hæc pars, hæc fors sanctorum est, pati plurima, & gratias agere, quod tanto se Deo dignetur honorè.

Ut hoc ipsum Christianis omnibus validissimè persuaderetur, divina Chrysofostomi facundia mirè laboravit. Chrysofostomum ipsum loquentem audite: Hæc est, inquit, Voluntas Dei, semper gratias agere: hoc est animæ sapienter instituta. Passus es aliquid mali? si velis, non est malum: gratias age Deo, & malum in bonum transmutasti. Dic tu quoque quemadmodum Job: Sit nomen Domini benedictum in sæcula. Quid enim tale, quæso passus es? Incurvavit me: At nihil novum est, corpus enim mortale nobis est, & pati natum. Sed pecuniarum inopiâ? Verum & hæc acquiritur, & amittit, & hic tantum manent. Sed ab inimicis insidia & calumnia? Sed nos in his injuriam non patimur, sed illi qui faciunt. Peccavit enim non qui male passus est, sed qui male fecit.

Quidquid ergo malorum te premat, age Deo gratias, & malum in bonum transmutatum est. Ne igitur, quod idem Chrysofostomus monet, in tentationibus indignemur, neque angustiemur, neque tumultuemur. Tob gratias vitulus diabolo intulit, cum sfoliatus materia egit, quam cum pauperibus sua distribuit. Omnibus enim privatum, generose & cum gratiarum actione id ferre multò majus est, quam in divitiis degentem facere elemosynam, sicut in hoc contigit iusto.

At, ignis iniquædus sapius substantiam tuam absumpsit, & foram domum populatus est? Reminiscere eorum quæ Job acciderunt: age gratias Domino, qui prohibere potest, & non prohibuit, & tantam recipies mercedem, quantam si omnia illa in pauperum manum reposuisses! Hoc ipsum iteratò affirmans, inquit, habebis mercedem cum eo, qui pecunias suas pauperibus largitus est, si amisit illis gratias egeris, & cum ad divitiores ire poteris, sustinueris illas magis non recipere, quam hoc pacto recipere.

Sed in pauperie degis, & fame, & infinitis periculis? Recordare Lazarum cum inopiâ, & orbitate, & innumeris aliis pugnans molestiis, & hæc post virtutem tantam, Recordare Apostolorum, qui & in fame, & in siti, & in nuditate degabant; prophetarum, justorum; & omnes ipsos invenies non de divitiis, non de gaudentiis, sed de egentibus, tribulatis, & angustiatis esse. Hæc apud te ipsum colligens, Domino gratias age, quod te hujus fecit participem, non exosus, sed & valde diligens: quoniam & illos tot gravia pati non permisisset, nisi vobementer amasset. Nullum gratiarum actioni par bonum.

Hoc

Hoc maximum est sacrificium, hæc oblatio perfecta. Idco dicitur Paulus: In omnibus, inquit, gratias agite: hæc est enim Voluntas Dei.

Hebræi iuvenes ad Babylonicum regem damnati, in ipsis flammis, tanquam lautissimi epulati, gratias agebant Deo. Nam Daniele teste, quasi ex vno ore laudabant, & glorificabant, & benedicebant. Deum in fornace dicentes: Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum, & laudabilis, & superexaltatus in secula. Et benedictum nomen gloriæ tuæ sanctum, & laudabile, & superexaltarum in omnibus seculis. Hinc illis igneus hic carcer pro æstivo palatio, piceus fumus pro vernante cælo, flammæ pro veste, catenæ pro armillis & torque fuerunt.

§. II.

ET quia hoc quod asserimus, gratias Deo etiam in adversis agendas, res maximi momenti est, amplissimum id testimonium firmatum est. Chrysostronus, quod dicitur inceptum, hæc in res singulariter facundus, & planè Chrysostronus, hoc est oris aurei orator, & unam rem assidue, ut decebat, inculcans: Gratias, inquit, porro agere convenit, non diuites modo, sed & pauperes appressos: non sanos, sed & aegrotantes: non eos quibus prospera omnia, sed & eos quibus adversa contingunt. Deo enim gratias agere, cum secundo cursu res feruntur, nihil mirum fuerit, at verò cum ingenti subortâ tempestate jactata undique navis periculum incurrerit, tum demum magna existit patientiâ, & aequanimitatisq; probatio. Quo certè & hoc hinc coronam reportavit, & diaboli impudens os obturavit, planum faciens se, cum felix esset, non ob pecunias, sed ob misericordiam erga Deum charitatem gratias egisse.

Hoc est maxime grati animi, hoc sapientiæ studiosi, in rebus etiam adversis & adversis gratias agere, pro omnibus gloriâ Deum asserere, non solum pro beneficiis, sed etiam pro suppliciis: hoc enim majorem mercedem conciliat. In bonis quidem gratias agens reddidisti debitum: in malis autem, Deum distitisti debitorem. Qui enim beneficio affectus est, & agit gratias, reddit debitum: qui autem male affectus est, & gloria afficit, is debitum acquirit. Ita Deus æquè de laudandis, & cum punit, & cum à supplicio eximit. Utraque enim sunt curatiois, utraque sunt bonitatis. Oportet ergo eum æquè laudare, & quod posuerit Adam in paradiso, & quod eum expulerit, & agere gratias non solum pro regno, sed etiam pro gehennâ. Eam enim & fecit & minatus est, ut à vitio liberaret.

Quemadmodum ergo medicum non solum nutriendum, sed etiam fame excruciantem, non solum in forum eluculentem, sed etiam domi alicubi includentem; non solum ungentem, sed etiam urentem & secantem observamus, & admiramur (et si enim sunt contraria quæ sunt, unam tamen finem respiciunt) ita etiam oportet Deum laudare pro omnibus, atque adeo multo magis, quatenus hic quidem Deus, ille verò homo: & quod res quidem eorum sepe aliter eveniunt, quæ autem Deus facit, sunt cum summa sapientiâ & curâ. Ideo etiam, non solum gratias agamus Deo, si consequamur quod petimus, sed etiam si repulsam passî fuerimus. Nam cum Deus nobis aliquid denegat, non minus pater est, quam si concessisset. Nescimus enim nos quæ nobis conducant sicut ipse novit.

Itaque si ve voti compotes, si ve impotes simus, gratias agere debemus. Magnis ergo thesauris est gratiarum actio, magis divitiæ, inconsumptum bonum, & sortis armatura. Erigit in tribulationibus remissio, si sit in eâ gratiarum actio. Ibi multæ quidem insidiæ, ubi virtus: illic invidia, ubi misericordia. Sed est nobis telum maximum, quod omnes tales machinas repellere valet, qui per hæc omnia Deo gratias agit. Perdidisti pecunias? Si gratias quidem egeris, animam lucratus es, & majores nactus es divitiis, quia Dei benevolentiam hausisti amplius.

Nec aliter sanè Augustinus: Sic, inquit, sunt boni & mali, quomodo si duo vasa sint plena, & unum habeat putre-

dinem, & aliud aromata pretiosa cum uno ventilabro ventilata. Illud vas, ubi fuerint aromata, odorem desiderabilem, aliud autem factorem intolerabilem reddit. Ita simul boni atque mali indiscretè quidem turbati, sed alto Dei judicio separati.

Quoties aliqua tribulatio in Mundum venerit, qui boni sunt, velut vasa sancta gratias agunt Deo, qui eos castigare dignatur: illi vero qui sunt superbi, luxuriosi, cupidi, blasphemant & murmurant contra Deum dicentes: O Deus quid tanti mali fecimus, ut talia patiamur? Unde sepe sit, ut infelices isti amore hujus vitæ obligati, nec istam tenere possint, & illam sempiternam, de quâ fugiet dolor & gemitus, amittant: & quod pejus est, nec ista mala presentia possunt evadere, & ad illa quæ æterna mala sunt, eorum crimina eos faciunt pervenire.

Igitur, Admonendi sunt, inquit Gregorius, qui flagella metuant, ut si malis veteratè carere desiderant, æterna supplicia perhorrescant.

Veterum Patrum historiæ memorant, fuisse inter eos hominem, qui culpâ proflus non suâ, in odium & infensionem omnium incurrit. Nemo eum amplius admittebat, nemo salutabat, nemo librum vel panem commo dabat, nemo finitis laboribus domum suam invitabat. Ille tamen (quod laude dignissimum) in his omnibus gratias Deo agebat. Evenit autem ut hic ipse à messe domum rediens nil panis reperiret. Quid hic ageret? à socijs nil sperare potuit: num ergo è cælo petendus panis? Inde profectò allata est annona. Nam brevè adfuit, qui ad fores pulsaret, camelum trahens panibus onustum. Ubi hæc Dei liberalissimam in se providentiam anachoreta vidit, in lacrymas solutus: Ergone, inquit, o mi amantissimè Deus, indignus ego sum, qui diutiùs pro te penuriam patiar? Ab eo autem tempore & alij in eum longè mitiores erant, & ut scriptor loquitur, repauebant eum.

§. III.

Ille optimus, & exploratæ patientiæ senex Tobias, Non est contristatus contra Deum, quod plagâ cæcitatè venerit ei: sed immobilis in Dei timore permansit, agens gratias Deo omnibus diebus vitæ suæ. Hoc nobis omni conatu imitandum est. Cum despiciamur, ridemur, in odium vocamur, cum iniqua plurima præcipitamus, gratias Deo agamus. Quo factò provocatus Deus, aut hostiles aliorum, in nos animos mutabit, ut crebra testatur experientia, aut aliunde, quidquid hoc mali est, largissimè pensabit.

Hæc beatissimi Pauli mens est, qui hortatur: Gratias agentes semper pro omnibus. Quod divus Hieronymus considerans: Pro beneficiis, ait, gratias agere vel idololatricè ac Iudæi norunt, pro calamitatibus & supplicijs soli Christiani. Quare juxta Apostolum in omnibus periculis & miserijs dicamus semper, Benedictus Deus. Hic animus Christiani est.

Quæ de re Imitatio Christi libro tertio, capite quinquagesimo, tam præclare disserit, ut putem hoc, quod dixi, caput, aut certè illius partem afflictis, mortuis, quocumque modo turbatis quotidie prælegendum. Vnde ad institutum & hæc delibamus: Gratias hoc præsertim tibi ago, Domine Deus, qui a non pepercisti malis meis, sed attrivisti me verberibus amaris, infligens coleres & immitrens angustias foris & intus. Disciplina tua super me, & virga tua ipsa me docebit.

Refert è beati Domini familia Ecclesiastes infans, Virum spectatæ eruditionis à religiosissimâ quadam virgine compendium vitæ sanctius instituentæ petiisse. Illa decem omnino documentis rem omnem complexa, & quinto quidem loco hoc assignans: Tantis doloribus aiebat, & angoribus nemo afficiatur, quin gratias pro iis agat, seque indignum his iudicet, & poenitentiâ majores ac duplicatas petat. Quod illa

Boni cum tribulatur gratias agunt Deo superbi, vero murmurant.

Greg. parte 3. pastor. Admon. 14. in iis. Vita PP. tr. de Fortit.

Tob. cap. 2. v. 13. & 14.

Grat. Ephes. c. 5. v. 20.

Thomas de Kemp. l. 3. c. 50. n. 5. Erasmus de hoc præsertim capite legendus.

Joan. Tauler. l. 1. c. 24. Vixit anno 1350.

Dom. f. 3. v. 26. & 32.

Chrys. to. 4. in 1. 1. ep. ad Rom. hom. 2. in i.

Deo gratias agere in maximis angoribus magna exitus patientiæ probatio.

Idem to. 1. in Psal. 9.

In bonis gratias agens reddidit debitum, in malis Deum constituit debitorem.

Idem in Psal. 148. m. 4. mibi pag. 1082. & seq.

Idem in c. 11. Gen. ho. 30. post med. Idem to. 5. hom. 1. pro prius in om.

Aug. to. 10. serm. 111.

certè reipsa præstitit. Quin & nos imitatur rem imitatione dignissimam?

Exemplo demonstratur quod dicimus: Tussit quis totà nocte, præcordiis miserè concussis, somnum non vidit, & omnes horarum partes numeravit. Rem magnam hic fecerit, si dicere audeat: Domine Deus da tussim vehementiorem, quæ magis me vexet, nam ego sæviora sum meritis.

Est qui dolore capitis, torsione stomachi, qui arthritide, calculo, podagrâ laboret, & tamen hoc unum clamat; Domine dolorem gemina, modò simul & patientiam. Quis est hic, & laudabimus eum?

Est quem tres quatuorve cavillatores, largiter irriterint. At ille dicat: O mi Christe pro me sapius illuluse, plures in me immitte, qui me & irrideant, & probris variis afficiant; his ego dignus sum. At est qui sic precetur: Non dubitem esse, sed tætere, & abdita se solari patientiâ. Nec decernit qui sic orat: Mi amatissime Deus, ego quidem non unâ tantum suffusus sum cruce, varia patior: sed, ô Domine, te rogo, da graviora quæ patiar, ærumnas auge: sat scio, augebis simul & patientiam. Nunc de istis gratias tibi ago, & indignum me iudico, qui patiar pro te Deo meo.

Num hæcenus ita precati sumus, num ita precaturi deinceps? O Christiani quandoque nos ipsi nobis de sanctimoniâ nescio quâ suspecti sumus, ubi has illasve precatiunculas recitaverimus. Sed ô quàm remoti etiamnum agimus à verâ patientiâ? Hic viri, hic gigantes sumus, his exerceamur. Hæc nemo arbitratur, nemo laudat, nisi solus ille scrutator cordium Deus, cui è musicis instrumentis duo potissimum probantur. Tympanum & Organum; Tympanum contribulati spiritus, Organum laudis & gratiarum actionis. Tympani mugitus iste est: Ah, ah, quàm hoc dolet! quàm hoc urit! Sed ô Deus ne deseras me, dà patientiam ô patientissime Iesu! Hoc sanè tympanum præclare resonat, vincitque vel delicatissimam musicam. Organum laudis suavissimos spargit modulòs. Beatus Iacobus qui à supplicio quod tulit, Intercisus dicitur, peritissimus hac in re Organicus, membratim mori sustinuit: quoties autem vel articulus digiti, vel iunctura membri præsecabatur, toties ille auditus est dicere, DEO GRATIAS.

Magistrum hac in re habuit Iobum, qui quoties nova clades nuntiabatur, toties ille novas Deo gratias agebat. Venit qui nuntiaret: Boves cum asinis à Sabæis abacti sunt. Ad quæ Iobus: Sit nomen Domini benedictum. Venit alius: Ignis è cælo lapsus quorundam greges absumpsit. Iob iterum: Sit nomen Domini benedictum. Venit tertius: Camelos invaserunt Chaldaei, & abegerunt omnes. Iob constanter: Sit nomen Domini benedictum. Venit alius: Liberi tui omnes unâ domus ruinâ sepulti sunt. Iob ut prius: Sit nomen Domini benedictum. Sic Domino placuit, ita factum est. En Organum ludis, en Organum artificiosissimum, quæ Deus ipse commendans: Numquid considerasti, ait, servum meum Iob, quod non sit ei similis in terrâ?

§. IV.

Peris, ut Stobæus fert, mos erat, ut si quem civium Rex citari, & quantumvis innocentem flagellari iussisset, ille sic cæsus amplissimas ageret gratias, quod rex sui tam benevolè meminisset. Tantine est regis memoriâ non excidisse? sicine adoramus verbera, cum ore regio jubetur verberari? cur non æquè Optimo Maximo Deo nos submittimus, & plagas, quæ cæli pretium sunt, veneramus, & proni supplicèque pro iis gratias agimus? Hoc profectò sanctissimi quique homines fecerunt.

Laurentius igneo lectulo incumbens, vestit aper len-

tis ignibus assabatur. At ille: Assatus, inquit, gratias ago. Rectè omnino, nam in mensam magni regis hic cibus parabatur.

Theodoros ævo Maximiani Cæsaris, laceratis & pertusis jam lateribus vix spirans amplius, suum tamen organum animabat, & canebat: *Benedicam Domini in omni tempore.*

Plurimi sanctorum non humanius quàm canes habiti, ipsi tamen instar fidelissimorum canum, quo lævius cædebantur, hoc blandius se suo domino applicabant, cuius sibi gratiam ut conciliarent, omnia propiusimè ferebant. Nota vox est inter iumenta sese numerantis: *Ut iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum.*

Rufinus Aquileiensis memorat, è priscis Ascetis optimum senem ægrotanti discipulo dixisse: Ne tristeris, fili, ob corporis morbum. Summa enim religio est, ut quis in infirmitate Deo gratias agat. Si ferrum es, ignis tibi æruginem absterget; si aurum es, experimentum tui ab igne quoque lumendum est. Ne igitur cadas animo. Si corpus tuum torqueri vult Deus, tu quis es, qui ei resistas, aut id molestè feras? Ergo sustine, & Deum precare, ut quæ ipse vult, illa concedat.

Nec omitendum illud Ioannis Avilæ divinum monitum, vel millies inculcandum: In adversis unum Deo gratias plus valet, quàm in prosperis sex millia. Nimirum summa religio est inter adversa Deo gratias agere.

Maximum est discrimen inter carnes quæ verui fiuntur ad ignem torrendæ. Nam si aridus & excuc caposaur pulli gallinæ macie torridi sint affandi, necessarium proflus est ut cocus has carnes minimè succidas liquato adipe sæpius perfundat, vix tamen multo labore aliud quàm osseum, & stramineum, vel ligneum ferulum parabit. Sin verò aut opimus asser, aut obesa gallina, aut pinguis & spado capus, aut vitulus saginatus, aut altilis porcus, aut præpingues melesagrides assentur, non opus multam his pinguedinem atundere, suo se succo perfundunt, sed & multum supererit pinguisissimi liquoris. Atque hæc omnino dapes sunt dominicæ regis mensis inferendæ.

Ita proflus illi hominum, qui nunquam in saginâ spiritus fuerunt, quibus nec mens, nec sensus, nihil devotionis, nihil fervoris est, si ad ignem afflictionis applicentur, heu quàm aridum sit assum! iis quidem consolatio instar pinguedinis adhibetur, sed parum proficitur, insolabiliter lugerit. Deest sagina boni spiritus, quantumcunque ungas, maciem non correxeris; quomodocunque soleris, patientiam non perfluas.

Illi verò qui præcepta Patientiæ alto pectore combiberunt, qui Voluntati divinæ seiplos totos devoverunt, cum calamitatis ignem sentiunt, tum maximè devotionis suæ pinguedinem ostendunt; animo præsentunt, & imperterrito, seiplos aliòque solatio afficiunt; ad vilissima quæque se submitunt, pro ærumnis gratias agunt, plus calamitatum petunt; ita se suâ velut pinguedine perfundunt. Hi sanè ad epulum illud grande ac regium parantur, ad quod convivæ his invitantur: *Ecce prandium meum paravi, tauri mei & altilia occisa, & omnia parata sunt: venite ad nuptias.*

Quemadmodum verò adæps carnis assæ meliori est odore quàm lixæ; ita gratiarum actio longè pretiosior, Deoque charior est ab iis proveniens, qui diuturni doloris, aut mœroris ignibus velut assantur, quàm ab iis, qui levibus incommodis consistantur, & mare navigant planè tranquillum ac placidum.

Nocemus cum suis post procellas illas quibus orbis universas haustus est, gratiarum actionem instituit illustrem, nam aram struxit ex omni pecore, & ex uni-

Duo è musicis instrumentis probantur Tympanum & Organum.

Iob 6. 2. vers. 3.

Psal. 33. vers. 2.

Psal. 73. v. 22 & 23.

Ruffin. l. 3. nu. 157.

P. Lagus li. bello 7. nu. 16.

Avila 10. epist. p. 20.

Discrimen inter homines præceptis Patientiæ imbutos & homines iis non imbutos.

Mat. 6. 21. vers. 4.

A quibus gratiarum actio est Deo pretiosior.

Gen. 2. 8. vers. 21. Cur Noë in diluio in effugienda morte majoribus mollestias tulit, quam si mors ei ceteris fuisset ob- eund.

versis volucibus victimas selegit, obtulitque holocau- sta. Odoratusque est Dominus odorem suavitatis.

Sed cogita, quamdiu & quantis Noëmis miseriis sit exercitus. Nam bonam aetatis partem (dum totus Orbis securè delitatur) cum magnâ fatigatione in extruendâ Arcâ detruvit. Quod mortem effugerit, id majoribus ejus molestias factum, quàm si mors centies fuisset obeunda. Nam præterquam quod Arca ei quasi sepulchrum decem mensium fuit, insuavius nihil esse poterat, quàm in animalium ster- coribus panè imperferum tamdiu detineri. Postquam tantas difficultates eluctatus est, in novum mœrorem incidit: ludibrio se habitum à fuomet filio intellexit, & ei quem magno Dei beneficio salvum, è diluio receperat, suo ipsius ore maledicere coactus est.

Ita Noëmi constantem patientiam & inter adver- sa gratiarum actionem velut gratissimum odorem Deus admittit, ac beneficis amplioribus remunerata est.

§. 8.

ERgo, quod Paulus hortatur, Gratias agamus semper pro omnibus. Et sanè in Patientia gym- nasio, nullæ voces crebrius ingeminandæ sunt quàm hæ ipsæ, DEO GRATIAS, aut BENEDICTVS DEVS. Hoc unum ad omnia usurpandum. Sed nostam in- dociles sumus, ut vel duas solum voculas lentissimè capiamus. Optimè dixit Franciscus Petrarcha: Hic est mos, citò vultis accipere, tardè autem dare ad il- lud alacres, ad hoc mœsti; ad illud præcipites, ad hoc segnes. Petitio plerunque calet dum in petretur quod petitur, at gratiarum actio, cum impetratum est, sæpe frigidissima est.

Deo gratias aut Benedic- tus Deus ad omnia usurpan- dum. Petrarcha l. 2. de Vita- que Forti- tud. 37.

In nostro hoc gymnasio contrarium & solet, & de- bet fieri. Nam patientiæ discipuli, cum calicem ven- dent amaroris plenum, orant quidè cum Christo: Pa- ter, transeat à me calix iste. Sed has ipsas quantumvis calidas preces refrigerant adjunctis verbis. Verunt a- men, o mi Pater, verumtamen non me, sed tua volum- tas fiat. Ita liberari quidem cupiunt, si tamen placeat Deo. Cum verò gratias agunt, toti id faci- unt, & quidem calidissimas agunt gratias tam lin- guâ, quàm mente. Illorum voces sunt: Immor- tales, infinitas, & DEVS, gratias ago, quod me tanto dignaris honore, & aliquid pro te patiendum submittis: gratias ago, quod me inter filios tuos nu- meras; quis autem filius quem pater non corripiat?

Matth. 26. vers. 39. Luc. 22. vers. 42.

Quis sanâ intelligentiâ, inquit Gregorius, de percussione sua ingratus existet, si ipse sine flagello non exit, qui hic sine pecca- to dixit. Ideo, Recte mentis est, Deum non solum in prosperis be- nedicere, sed etiam in adversitatibus collaudare. Si in ad- versis gratias referens Deum tibi patientiâ feceris esse placabi- lem, & que amissa sunt, multiplicata redduntur, & super hæc gaudia æterna præstantur.

Greg. parti. 3. pastoral. admon. 13 sine omnino. Idem 10. 4. l. 8. ep. 31.

Enim vero patri pro plagis & disciplinâ meritissimò aguntur gratiæ, nam patris verbera multo meliora sunt quàm hostis oscula. Nemini non notissima vox patris est: Ego quem amo castigo: omnes filios meos flagello. Vis esse filius? adesto castigandus. Quid hic parenti optimo respondeant filii? Augustinus ver- ba suggerit; ita respondendum: Et cum blandiris, pa- ter es; & cum cædis, pater: blandiris, ne desiciamus, cædis nos pericamur. Addit Augustinus, & ad rem accuratè nos instruens: Exalate, inquit, Dominum Deum nostrum. It- rum exaltemus eum qui bonus est. Nam si non vindicet, & deserat, perimus.

Patris ver- bera me- liora quâ hostis of- cula. Apo. 6. 3. vers. 19. Aug. 10. 8. in ps. 98. prope finem. mibi pag. 454. Et in ps. 91. pag. 139. Et in ps. 48. pag. 187. & pag. 189.

igitur, Quando bene est, lauda misericordiam: Quando male est, lauda justitiam. Tu qualis filius es? Quando te pa- ter emendat, tunc tibi displicet. Non emendaret, nisi tu illi displiceret. At si sic displiceret ut odisset, non ille te emenda-

ret. Gratias age ergo emendatori, ut accipias hereditatem à Deo qui te emendat. Quando aliquos flagellat in terrâ, admonitio est, nondum damnatio. Patiens est super peccatores, non exercens iram, sed expectans poenitentiam.

Sed nunquid sapius pro re vili & etiam ingrata gratias agimus, vel eam solum ob causam, quia meliora speramus? Nam qui ob primum beneficium gratus est, secundum provocat. Idcirco cui vel mi- ca salis est & prudentia, is gratus est pro beneficio etiam ingrato. Sic enim secum ratiocinatur: Qui be- neficium dedit, utique bono animo id fecerit, cui si gratias referre ommitterem, omni deinceps benefi- cio exciderem ut ingratus. Atque hoc quidem ratio dicitur. Lumen ratione superius est istud: DEVS nunc quidem cupreos & plumbeos sparit numos; coronas dividit, sed ipseas & cruentas. Quo id ani- mo facit? Vt brevi det aureas & gemmatas.

Cur igitur patri amantissimo meritam gratiam non persolvimus cum plumbum donat, cum spinas of- fert, & auro & gemmis brevè mutanda? Nunc ergo plumbum, nunc spinas amplectamur, & pro his non minus, quàm pro thesauris opulentissimis gratias aga- mus. Hæc auri & gemmarum certissima sunt pigno- ra. Qui humiliatus fuerit, erit in gloria, & qui inclinaverit oculos, ipse salvabitur.

Job 22. v. 29.

CAPVT V.

Afflictiones aggrediendas esse cum PRÆME- DITATIONE.

ITA quam agimus, duos habet Tortores, Timor- em & dolorem. Alteruter horum semper à tergo hæret, cæditque nos. Cum res sunt turbulentiæ & a- speræ, Dolor nos ferit: Cum valemus, & rebus secun- dis utimur, Timor nos tundit, nam timeamus ne quod gratum est, perdamus. Ita luculentè Augustinus: To- ra, inquit, vita ista intelligentibus tribulatio est, sunt enim duo tortores anime, non quidem simul torquentes, sed crucia- tu alternantes: horum duorum tortorum nomina Timor & Dolor. Quando tibi bene est, times: Quando male est, doles.

Duo Tor- tores in vita, Timor & Dolor.

Aug. 10. 10. de verbis Dom. serm. 41. postinit. mibi pag. 62.

Quando igitur nescire non possumus, nos à duo- bus his exactoribus identidem interpellandos, solerter præmeditandum est, quâ ratione nos ad illos gera- mus. Atque hic quintus modus est, quâ ad afflictiones afflicto- scite perferendas plurimum facit, si eas cum PRÆME- DITATIONE aggrediamur. Quomodo autem ad- versa sunt præmeditanda, nunc exponemus.

Quintus afflicto- nis perfe- rende mo- dus.

§. I.

Sollicitè monet Siracides: Fili acceden, ad servitutem Dei, sta in justitiâ & timore, & præpara animam ad tentationem. Præpara vigilando, & precando; præpara subducendo te malignioribus occasioneibus, nam qui tetigerit picem, inquinabitur ab eâ. Præpara fir- mando cor in omnium aduersorum occursum. Nam hoc probè scias, si cœperis esse frugi, & piè castè- que DEVM colere, simul etiam incipient undi- que in te procellæ ruere. Hostes tui, crede mihi, non oriabuntur.

Eccle. 2. 2. vers. 1.

Idem 2. 13. vers. 1.

Sapie. c. 14. vers. 11.

Chry. 10. 5. homil. Can- sarionius & Aurelia- nus acti of- sent in exi- lium & c. mibi pag. 817. & 129.

Tu ergo te præpara: & noris, Omnia muscipulam esse pedibus insipientium. Atque ne vitæ blandimenta nos fallant, exactum illius typum subiciens Chrylosto- mus: Nihil est, inquit, in rebus humanis stabile, nihil incon- cussum, sed hominum vitâ imitatur mare vesaniens, quotidie parturiens naufragia, naufragia, inquam, tum nova, tum peri- culosa. Et ut cautissimè circumspectamus, quo demum loco simus, addit orator aureus: Omnium tumultuum ac turba-

zurbarum plena sunt, omnia scopuli & precipitia, omnia ruæ sub aquis latentes, & seruosæ cautes. Omnia terrores, discrimina, suspiciones, tremores & angores. Innumerabiles ubique personæ simulatæ, & facies. Multa eorum velleræ, innumeri ubique lupi sub his occultati, ut jam inter hostes aliquis tutius vixerit, quam inter hos qui videntur amici. Qui heri adulabantur, qui blandiebantur, qui manus exosculabantur; hodie repente comperti sunt esse lupi, abjectisq; personis facti sunt omnibus accusatoribus acerbiores.

Ergo animam tuam ad tentationem præpara; stationem age, & pro portis tui cordis excuba; medius hostium cægis. Ergo in tranquillitate tempestatem, in sanitate, morbum, in divitiis paupertatem, calamitatem in prosperis expecta. Iobi patientia hinc plurimum adjuta. Nam, *Timor, inquit, quem timebam, evenit mihi, & quod verebar, accidit. Quidquid expectatum est diu, lenius accedit; & mali præcogitati mollis idus venit.*

Iob c. 3, v. 25.

Seneca ep. 18, ante med. ep. 76, sine. ep. 91, in. & post med. ep. 98, post in. & epist. 180. Animus adversus ea quæ possunt evenire firmatus, quia, est sibi causa beata aut miseræ vitæ.

Nam levius lædit quidquid prævidimus ante, At prævisa minus tela ferire solent. Ideo sapiens assuescit futuris malis & quæ aliis diu patientiæ levia faciunt, hic levia facit diu cogitando. Audimus aliquando voces imperitorum: *Nesciebam hoc mihi restare. Sapiens sibi omnia restare quidquid factum est, dicit, Sciebam. Cogitanda ergo sunt omnia, & animus adversus ea, quæ possunt evenire, firmatus. Exilia, tormenta, bella, morbos, naufragia meditare. Tota ante oculos sortis humanæ conditio ponatur: nec quantum frequenter evenit, sed quantum plurimum potest evenire, præsumamus animo, si nolumus opprimi, nec ullis iniuriis velat noxiis obliuisci. Inexpectata plus aggravant; novitas adiecit calamitatibus pondus. Ideo nihil nobis improvisum esse debet; in omnia præmittendus est animus: cogitandumque non quidquid solet fieri, sed quidquid potest fieri.*

Animus beatae aut miseræ vitæ sibi ipse causa est. Malis omnia in malum vertit, etiam quæ spe optimi venerant: rectus atque integer corrigit præva fortunæ; dura, atque aspera ferendi scientia mollit. Sive igitur alios observare volueris, sive teipsum favore seposito, & senties hoc & confiteberis, nihil ex his optabilibus & charis utile esse, nisi te contra levitatem casus, rerumque casu sequentium instruxeris: nisi illud frequenter & sine querelâ inter singula damna dixeris, Deo aliter visum est.

Seneca l. supra cit.

Sic composito animo nihil accidet; sic autem componetur, si quid humanarum rerum varietas possit, cogitaverit, antequam senserit, & liberos, & conjugem, & patrimonium sic habuerit, tanquam non utique semper habiturus, & tanquam non futurus ob hoc miserior, si habere desierit.

Plutarch. l. de tranquill. animi pro. pius finem.

Plutarchus commemorat, Vlysses post totos viginti annos militiæ actos, in patriam redire; jamque uxore Penelope flenti assidentem, nil tale passum & siccis oculis perstruxisse. Eo enim venerat animo jam ante confirmato & adversus lacrymas munito. At ubi canem vidit in adventu suo mortuum, non temperavit à lacrymis. Illi illum autem sœtum subita res & inexpectata eum conjecerat. Qui minus ergo vult dolere de adversis, magis ea prævidere debet.

§. II.

AT nos nonnunquam adeo immeditati & inconsiderantes sumus, ut oblitri quod eamus, miremur nos aliquid perdere, amissuri uno die omnia. Sic imparati, etiam levissima expavescimus. Quocirca hoc agendum est, ne quid nobis inopinatum sit: & quia omnia novitate graviora sunt, hæc cogitatio assidua præstabit, ut nulli malo tirones simus, & nihil miremur eorum ad quæ nati sumus. Ea quæ patimur paria sunt omnibus. Ita dico, paria sunt. Nam etiam quod effugit aliquis, pati potuit. Equum autem, si est, non

Ideo agendum est, ut quid inopinatum sit: quia nova graviora sunt.

A quo omnes usuri sunt, sed quod omnibus latum est. Imperetur ægritas animo, & sine querelâ mortalitatis tributa pendemus. Hiems frigora adducit; alger diu m. Æstas calores refert; affluendum est. Intemperies celi valetudinem tentat; agrotandum est. Et fera alicubi tibi occurret, aut homo feris in omnibus pernicie fior. Aliud aqua, aliud ignis eripiet. Hanc rerum conditionem mutare non possumus: id possumus. Magnum fumere animum, quo fortiter fortuita patiamur.

Ad hanc tolerantiam legem animus noster aptandus est, hanc sequatur, huic pareat: & quæcumque fuerint, debuisse fieri putet. Optimum est pati quod emendare non possis, & DEVM, quo auctore cuncta proveniunt, sine murmuratione comitari. Malus miles est, qui Imperatorem gemens sequitur. Quare impiger atque alacres excipiamus in peria, & sic alloquamur DEVM: Duc me Pater, quocumque placuerit. Adsum impiger nulla parendi mora est. Tu meam etiam rebellem ad te propitius compelle voluntatem. Sic vivamus, sic loquamur. Paratos nos inveniat quæcumque calamitas.

Hæc ob causam Gracides dixit: *In die bonorum Eccl. c. 11 non immemor sis malorum; & in die malorum ne immemor sis bonorum. Memento paupertatis in tempore abundantie, & necessitatem paupertatis in die divitiarum. A mane usque ad vesperam immutabitur tempus, & hæc omnia citata in oculis Dei. Domirus es, & imperas? servare potes. Ope tibi assuunt? Etiamnum mendicare potes. Vires & valetudinem ostentas? Unica te febricula, unica imò guttula secarè potest. Liberi tibi sunt? Vno die omnes extingui possunt. Amici tibi sunt? & amicis, & rebus omnibus una tæ horula, momentum unicum privare potest.*

Tuam igitur animam ad has tentationes præpara. Et animi ut cum mors amicos, aut liberos abstraxerit, dicas ad omnes quod mulier Spartana: *Sciebam me mortales genuisse. Cum pecunia diffluxerit: Sciebam non semper fore meum, quod solo usu fuerat meum. Cum honor exauerit: Sciebam nullam in hac vitâ gloriam æternare.*

Sunt qui rerum ac negotiorum molem velut val-lum ante se objiciant, præsentibus occupati futura nunquam dispiciant. Hos semper putes agere, ut Attalum illum, etiam si parum agant. Secessum his & spirituale otium suades? Respondent, *Non vacat. Ad concionem invitas? Non vacat. Sacræ Confessionis admones? Non vacat. Ad epulum cælestis vocas? Non vacat. Ad Dei tribunal cogitandum hortaris? Non vacat. Æternos ignes meditando ingeris? Hic minime vacat. Ad cælestia contemplanda erigis? Nec tunc vacat. Ad mortem prævidendam impellis? Nunquam minus vacat. Vixis, credo, vacabit cum moriendum erit. Ita miseri nihil futurorum prævident. Quemadmodum magna pars hominum est, quæ navigatura de tempestate non cogitat.*

Cum vero in tales subitum fulmen irruit, cum eos inexpectata calamitas premit, hic illi animum abjicere, rebus suis omnibus diffidere, de auxilio desperare, inconsolabiles se præbere. At hoc telum, si bona prævidendum vobis fuisset, & levius læsi flet.

§. III.

Aunt si quem lupus prior videat, visum ab hæc ferâ hominem obmutescere: idemque fieri lupus, si prior videatur ab homine. Fabulæ locum fecit, quod, uti Cardanus interpretatur, subitus terror aut vocem eripere, aut ravim inducere solet. Hinc illud veteris poëtæ: *— lupi. Marim videre priores. Haud aliter si quem infestus casus, velut lupus, prior*

Exceptio. Optimum est pati, quod non possumus emendare.

Eccl. c. 11, v. 17. l. 18, v. 25. & 26.

Ne presentibus occupati futura dispiciant.

Et cum subitum fulmen irruit desperemus.

Cardan. l. 18. de subtil. mibi p. 345. Virgil. Ecl. g. a. p. sine.

prior aspiciat, sic repente obmutescit miser, & animum sibi spemque sinit eripi; quod si prior ipse infelicitatem prævideat, multo eam molliorem sentit. Appositissimè ad rem Seneca: In tanta rerum, inquit, sursum ac deorsum euntium variatione, si non quidam fieri potest, profuturo habes, das in te vires rebus adversis, quas infregit, quisquis prior vidit.

Serò animus ad periculum patientiam post pericula instruitur. Non putavi hoc futurum; nunquam hoc evenitum credidissem. Quare autem non? Quæ sunt divitiæ, quas non egestas, & James, & mendicitas à tergo sequatur? Quæ dignitas; quam non mille macule, & extrema contemptio comitetur? Quod regnum est, cui non parata sit ruina, & proculcatio, & dominus, & carnis ex nec magnis ista intervallis divisa, sed hoc e momentum interest, inter solum & aliena genua. Scito ergo omnem conditionem versabilem esse, & quidquid in vltum incurrit, posse in te quoque incurrere.

Socrates ajebat: Sicut ii qui in tranquillo & sereno navigant, parata etiam instrumenta habent, quæ in tempestate sint ului: sic qui in bonâ fortunâ sapiunt, contra adversam auxilia expediunt. Hoc si quis in medullas demiserit, & omnia aliena mala, quorum ingens quotidie copia est, sic aspexerit, tanquam illis liberum & ad se iter sit, multo ante se armabit quam petatur.

Res vulgo nota; TELA prævisa minus ferire, & labores prævisos, ut Gregorius loquitur, tranquillius tolerari. Eiusdem profus sententiæ Hieronymus: Quia vita hæc miserabilis, inquit, diversis quotidie variatur eventibus, tam ad prospera quam adversa iusti animus præparatur, ut quodcumque venerit, liberâ mente sustentetur. Et quæso, mi Christiane, ne putes ad gymnasium Patientiæ te ideo vocatum, ut in pulvillo collocearis, variis solatiis mulcendus. Erras, ô bone, erras gravissimè. Hanc scholam ideo ingressus es, ut fatigeris, ut pugnes, ut lucteris, ut incommodis plurimis exercearis. Ergo præpara animam tuam ad tentationem.

Optima verò hæc in te præparatio est creberrimum cum Deo inter preces colloquium. Huc in ærumnis cursus ac recursus omnis, huc primus omnium gemitus, prima omnium vox huc dirigenda, ad opem de cælo impetrandam. Quod scilicet in calamitate properandum sit, digito monstrant Apostoli. Nam dum inter turbines, & procellas maris sunt, ad Christum vociferantur, Domine salvâ nos: Deus noster, refugium & virtus adjutor in tribulationibus, que invenerunt nos nimis.

Hic Augustinus interpres accedens: Sunt quedam res, fugia, inquit, ubi non est virtus, quod quisque cum fugerit, magis infirmatur, quam confirmetur. Confugis, verbi gratiâ, ad aliquem in seculo magnum, ut facias tibi potentem amicum, refugium tibi videtur (ô refugium ruinofum!) Antea enim tantum cause tue timebas, cum verò ad talem refugeris, & de illo tibi timebis. Multi enim cum ad talia refugia confugissent, cadentibus illis ad quos confugerunt, & ipsi que siti sunt quos nemo quæreret, si non ad talia confugissent. Non est refugium nostrum tale, sed refugium nostrum virtus est; cum illos confugerimus, firmi erimus.

Hanc ob causam Hebræus rex ingenti spiritu: Ideo, inquit, non timebimus, dum turbabitur terra, & transferentur montes in cor maris. Si à parte nostrâ stet Deus, et si montes configant & in mare præcipitentur, et si cælum terræque miscantur, turbentur & confundantur omnia, pandantur inferi, ruat Orbis; impavidos tamen feriet ruina; non timebimus.

Echinus marinus, sed & Sepia piscis, cum futuras in mari tempestates præsentiant, suarum virium consilii, ne fluctuum impulsu, scopulis illidantur, saxo tenacissimè inhærescunt dum desævierit tempestas.

A Quid hac vitâ turbulentius, quid procellosius? alia ex aliâ tempestas oritur: sape

Ferrea stant cælo nubila

In tantâ maris ventorumque rabie, discamus ab echino & sepiâ, Deo insuperabili, tutissimæ petræ adherescere, ut pro se quisque dicat: Mibi autem ad herere Deo bonum est. Non me inde calamitatum vis ulla, non universi diabolorum exercitus, neque omnes Acherontis machinæ hinc avellent. Quoniam firmamentum meum, & refugium meum es tu: Quoniam tu es patientia mea, Domine, Domine spes mea à juventute meâ. Vices, mi Deus, sic partiamur: Ego me meaque cruci non subtraham, tu ad crucem perferendam suffice patientiam. Nam adversis, fat scio, nos ideo fatigas, ut nostrâ iis patientiam exerceas, & magnam in te fiduciam accendas. Ergo, mi Domine, pone me iuxta te, & cujusvis manus pugnet contra me, tam nullas cruces horreo, nullos hostes formido: quoniam tu es patientia mea.

§. IV.

P Ræmeditatio itaque in adversa clypeus adamantinus est. Omnia Orbis mala nostris vulnerant, si ratio in adversa est clypeus adamantinus.

Sapientis humanis casibus non excipitur, sed erroribus: neque enim illi omnia, ut voluit, cedunt, sed ut cogitavit. Et hoc est quare sapienter nihil contra opinionem dicatur accidere. Quidquid enim impedimentorum potest obijci, id semper providè præmetitur animo. Hunc talem sapius dicentem audias: Navi vigabo, nisi quid aliud incidit: officium adipiscar, nisi quid obstiterit; negotiatio mihi respondebit, nisi quid intervenerit; cras ero conviva, nisi me aliud avocarit; perendie me in palæstrâ exercebo, si tamen bene valero; post annum ædificabo, si tamen vixero. Hoc scilicet semper cogitat, posse aliquid propositis suis resistere.

Hæc mente instructus Zeno philosophus, cum audiret sua omnia mari submersa: Laudo, inquit, tuum factum fortuna; nunc expeditius philosophari me jubes.

Doctè ac sapienter Epictetus submonens: Cuiusque rei, ait, antecedentibus & consequentibus consideratis, sic eam aggreditor. Alioqui cupide quidem eam aggredieris: quippe qui nihil eorum que sequuntur consideraris. Postea verò cum aliqua molestia ac difficultates intercesserint, turpiter desistes. Cupio, inquis, vincere Olympia. Considerato antecedentia & consequentia: & sic, si de re tuâ fuerit, rem aggreditor. Est tibi accurato ordine opus: odendum necessario, bellariis abstinendum, exercendum corpus vel invito: idq; horâ præfinitâ, in aestu, in frigore: non bibenda frigida: aliquando ne vinum quidem; denique laniste tanquam medico te tradas oportebit. Deinde in certamine lanari corpus contingit, manum lædî, dislocari iumbos, multum pulvis diglutiiri, flagris cædi, & cum omnibus interdum vincî. His rebus consideratis, si placet, certamen esto. Sin minus, vide ut puerorum more acturus sis, qui nunc pugiles ludunt, nunc gladiatores, nunc tubâ canunt, nunc tragedias agunt, cum ista viderint, admiratiq; fuerint. Sic & tu nunc pugil eris, nunc gladiator, mox philosophus, postea orator, toto autem animo nihil: Sed ut simus, quidquid videtur; imitaberis, subinde aliud ex alio tibi placebit. Visitata verò displicebunt. Nequa enim considerate quidquam aggressus es, neque rem totam explorasti, aut examinasti; sed temerè, & frigidâ cupiditate impulsus. Vigilandum est, laborandum, vincenda sunt quedam cupiditates, à cognatis discendum: oportet à puero contemni, ab obvio derideri: omnibus in rebus deteriori conditione esse, in magistratu, in honore, in iudicio. His consideratis, si lubet, accedito: si his rebus redimere cupis animi tranquillitatem, libertatem, constantiam.

Pf. 72. v. 28

Pf. 70. v. 3.

Job c. 17.

vers 3.

Præmeditatio in adversa clypeus adamantinus, si ratio in adversa est clypeus adamantinus, Ideo sapienti nihil in adversa est clypeus adamantinus, quia præmeditatio in adversa est clypeus adamantinus.

Epictet. l. 3. differat. c. 5. distinguat. l. 3. l. 3. l. 3.

D

Inter

Sen. l. de Tranquil. c. 11.

* Senfus: Hora spatia hæc veris ita possunt, se: & quidquid in vltum incurrit, posse in te quoque incurrere.

Optima ad afflictionem præparatio est cū Deo inter preces colloquium, Mat. c. 8. vers. 25. Ps. 45. v. 1. invenerunt nos nimis.

Ps. 104. v. 3. Ideo, inquit, non timebimus, dum turbabitur terra, & transferentur montes in cor maris.

Ambros. in Hexam. Athenaus. l. 8. pag. 333.

Scientia
philoso-
phia est,
Prævidere
adversa &
sufferre.

Interrogatus Diogenes, quid in philosophia didicisset? Promptè respondit: Prævidere adversa, & cum advenerint illa, patienter ferre. Non gratis hoc à Diogenè dictum, reipsum comprobavit Anaxagoras. Hic Athenis captus geminos accepit nuntios, sed utrumque triffissimum. Primus, mortem ei decretam denuntiabat. Cui Anaxagoras: Iam pridem, inquit, sententiam tulit natura, tam in me, quam in eos qui me damnant. Alter nuntius filios interisse significabat. Cui philosophus: Scivi equidem liberos meos non esse immortales. Letalia hæc tela erant, sed quia prævisa erant, Anaxagoram vulnerare non poterant.

Hæc Christiana philosophia est: ita Christus suos in Orbis theatrum emittens: *Eccò ego mitto vos*, inquit, *sicut oves in medio luporum: Si me persecuti sunt, & vos persequentur: Timent vos in conciliis, & in synagogis, & flagellabunt vos; ad præfides & ad reges ducemini propter me. Venit hora, ut omnis qui interficit vos, arbitretur se obsequium præstare Deo. Sed hæc locutus sum vobis, ut cum venerit hora, eorum reminiscamini, quia ego dixi vobis.*

Prædixit hæc magister, ut præcogitarent ea discipuli. Quemadmodum peregrè ituro præmeditanda sunt, quæ in itinere solent contingere: facta tempestas, viæ fractæ ac difficiles, hospitia egena, caupones fallaces, importuni ac molesti comites, exhaustum inarupium, cælum ambiguum, venti, pluviae, fatigatio, & ejuscemodi complures miseriæ, quæ sanè peregrino tam graves non videbuntur, si possit dicere: *Prævidi hæc omnia*. Improvidè lamentantium voces sunt: *Non expectabam hunc casum: Quis hoc putasset? Sperabam meliora*. Non sunt sapientis hæc querelæ.

Incedendum auditu est quod narrant. Cœnobiarum more positum habuit, ut antequam tiroñem in familiam adscisceret, eum in turrim educeret, diceretque: *Prospecta, quousque licet oculis, & cogita, si ab ultimo tui visus termino crux cruci hæreret, tu tamen tot oculis cruce non obiturus esses, quot tibi etiamnum perferendæ. Vide, mi fili, & futura prospice: Aliud silentio quam voles, fiet. Cum precari siverit, laborandum erit; cum laborare, precandum; cum somnum cogitaveris, vigilare coges; cum vigilare malueris, dormitum amandaberis; cum loqui volueris, silentium imperabitur, cum silere placuerit, loqui jubeberis. Nec dissimulo: sæpius præbendum erit os ad malè audiendum: innumeræ te manent reprehensiones, præter continuum corporis afflictationem. Cum putaveris rectè fecisse, & scienter cantasse, pro laude vituperium feres & investitionem. Accusatores sæpius habebis, nec semper veraces; sed nec ad Spirensè Curiam fineris provocare. Ius tuum omne in patientiâ erit. Potes hæc omnia quinquaginta, sexaginta annis, potes hæc omni vitâ tolerare? quod si animum frangere, & reipsum assidue nolis vincere, abi fili mi, abi, nullus tibi locus est in religioâ domo ac familiâ.*

Candidè prorsus & sapienter. Ecquid rectius gymnasijs sacri discipulis inculcabitur, quam hæc ipsa cohortatio: *Prævidete adversa, quæ vos manent innimera: Potestis seu vultis ferre? Bene est. Non vultis? Abite, exeste ab hoc gymnasio, quod lentulos, Eudymiones, fucos, cessatores somni plenos, laboris fugientes, aut non admittit, aut admissos excludit. Facessat hinc ignavum pecus. Hic labor & Patientia imperant.*

S. V.

ITa quisvis sui status miserias & quidquid futurorum casuum est, prospiciat, ut cum Anaxagorâ possit dicere: *Sciebam hæc, providebam ista, nil novi contigit. Sed pecuniam perdidisti? Fortassis illa me perdidisset, nec illam aliter quam perditurus habuit, &*

utinam cum illâ simul & avaritiam perdidissem. Sed pauper sum? Scio non in paupertate vitium esse; curabo igitur ne sit in paupere.

Sed oculos amisi? Pers innocentia cæcitas est. Sed amicum perdidisti? Alium quæram, & ibi, ubi possum invenire. Amici omnium integerrimi in cælo sunt, delictu & numero quanto volumus.

Sed aliena me invidia premit? Quis obsecro ab hac peste immunis degit? nisi forsan infelicissimus, cui pauci solent invidere. Sed gratiam amisisti? Sciebam ea nihil esse inconstantius, ut quæ momentò evanescat, citius quam ullum aromatis vinum.

Sed morbus me deiecit? Nil miri aut novi hoc, cum ægrotare, qui etiam mori debbit.

Hæc tales cogitationes in futuros casus præmissæ vetant nos in rebus turbidis seivere & furere.

Carnædes magni acuminis philosophus mœrorem omnem & dolorem in rebus magnis inde nasci ajebat, quod inexpectata & improvisa nos tempestas obruat. Ita cocum imperitum nil magis turbat quam adventus conviviarum subitus minimeque expectatus, guis.

Cum nec ignis, nec focus, cum nec carniùm, nec oleorum quidquam ad magnum est: hic ille per culinam discursare, caput scabere, ingressos allatrare, sopitum cinere ignem laceffere, culinariam supellestem huc illuc disjicere, fulmina prius quam fercula coquere, convivis pestem & Erisichtonis famem imprecati, sicque inter execrationes manuum adinovere foco. Minus ad hanc tempestatem cocus expavesceret, si eam prævidere posset: Nos possumus, & ejuscemodi procellas prævidendo plurimum mitigare, præsertim si quæ prævidemus, ad divini Providentiam & Voluntatem referimus.

Beata Felicitas septem liberorum mater, divi Augustini encomiis variè ornata, cū in carcere parturiret maximis doloribus, nec ejulatus posset comprimere, unus aliquis victorum ejulantem illam audiens, acerbo scommate dixit: *Si nec hos quidem dolores, o femina, ferre queas silentio, illos quomodo feres, cum ureris, scaberis, laniaberis. Quæ jati pateris, jocum puta, sequentur seria. Huic Felicitas prudentissimè, & protus Christianè: Iam, inquit, pro me patior, ac tunc in me passurus est Christus. Prout dixit, sic contigit. Nam cum feris objiceretur, nullus ejulatus, sed nec ullos gemitus prodebat. Dixisses ad choreas invitatum ducti, ad hilari vultu salutabat mortem. Quoniam tu Domine illius eras patientia.*

Ad hunc planè modum pugandum nobis est, & vincendum. Quamprimum tristior nos ventus afflaverit, mox omnis animus ad Deum convolet, seque divina Voluntati quam plenissimè tradat, imò in eam sese penitus immergat; peccasse doleat, à Deo inter adversa non recedere statuat, opè divinam expetat. Cetera omnia, Deo fretus, divinæ committat Providentiæ. Hoc auget patientiam, hoc reddit imperterritos.

Aristippus, Vitruvio teste, naufragium passus, in latere navigio ad Rhodiorum litus ejectus est. Hic ille solertè circumspiciens, pulverem circino descriptum, & impressas ei mathematicas notas deprehendit, mox ad socios versus: *Bono, inquit, animo estote viri, sperandum optimè, nam & hæc vestigia hominum sunt.*

Quotiescunque nos ad Deum precando veritimus, immensæ bonitatis ac potetias signa, nostramque beatitudinem Deo inscriptam legimus. Speremus ergo quam optimè, quantumvis naufragi: nulla nec pecuniæ, nec famæ, sed neque ullius alterius rei jactura æstimetur gravis, cum cælum promittitur.

Quid dolemus obolos perdidisse, cū regna recipiamus? quid mori metuimus, cū in immortalitatem transferamur? Post omnia naufragia in tutissimum portum deducimur à bono Deo, modò illi reipsam, mut-

Vide meo
& do-
ror & do-
lor in re-
obruat. Ita
cocum imperitum
nil magis turbat
quam adventus
conviviarum
subitus minimeque
expectatus,
guis.

In adventu
nobis est, &
In adventu
nobis est, &
In adventu
nobis est, &

Ad Deum non
recedendū,
Ad Deum non
recedendū,
Ad Deum non
recedendū,

Vitruv. lib.
de Archi-
tectu.

Quia in eo
Beatitudo
nostra in-
scripta est.

Et in tantis
simam
portum
deduci-
mur.

mi Christiane, totum quantum quantum es, offeras. A Acaronite à muribus vexati, ignes aureos fecerunt, eosque obtulerunt Deo, & malo remedium repererunt: sic & Israelita à serpentibus, qui per serpentem æneum valetudinem receperunt: Ita nos profusus hoc ipsum sanat quod vulnerat; calamitas dum premit, ad Deum erigit, modò nos nostris partibus non delinimus, & animam ad tentationem præparemus. Quoniam pius & misericors est Deus, & remittit in die tribulationis peccata; & protector est omnibus exquirentibus se in veritate.

CAPVT VI.

Afflictiones omnes perpetiendas esse cum CONFORMATIONE Humane voluntatis ad diuinam.

OVum, vt fertur, in aqua falsa fluitat, in dulci mergitur. Hierosolymus Rex David, inter tot publicas privatæque clades, inter suorum cædes & funera; in tamâ calamitatis varietate velut in salissimis undis supernatabat erecto semper celsoque animo, vir secundum cor Dei, qui seipsum ad omnes nutus diuinos accuratissime formabat. At verò filius illius Salomon in dulcibus illis delictarum ac voluptatum stagnis, velut ovum mergebatur. Dei Voluntatem Salomon intellexit, sed illi se non conformavit.

In hac tertiâ parte quinque modos quibus aduersa omnia sint perferenda præscripsimus. 1. PATIENTER. 2. HILARITER. 3. CONSTAN- TER. 4. CUM GRATIARVM ACTIONE. 5. CUM PRÆMEDITATIONE. Sextum ac ultimum, sed & utilissimum summæque necessarium addimus: CUM CONFORMATIONE SVÆ VOLVNTATIS AD DIVINAM. Et quamvis hunc humanæ voluntatis cum diuinæ consensum quinque libris Heliothepi explicaverimus, eum tamen hic nihilominus, sed breviter summamque confirmabimus, idque convenienter instruendæ patientiæ, non recantaturi iam dicta.

S. I.

Nulla voluntas humana, quæ dicuntur voluntati non consentit. N Vlla nec Angelorum nec hominum voluntas bona unquam reâque dici poterit, nisi ea cum Voluntate diuinâ consentiat. Atque quod plenior ac fincior fuerit consensus iste, tamò voluntas melior ac perfectior erit censerida: quò minus integer & sincerus fuerit iste, quem diximus, consensus, tamò deterior & instabilior erit Voluntas humana. Vnica Dei Voluntas amovissis est, & regula omnium celo, terræque voluntatum. Nullum usquam VELLE laudandum, quod à VELLE diuino discrepet.

Beatus Augustinus rex David rectos corde sapius commendans: Præterde, inquit, misericordiam tuam scientibus te, & iustitiam tuam his qui recto sunt corde. Hoc Augustinus, eruditissimus interpres explicans: Quod sape diximus, ait, illi sunt recti cordes, qui sequuntur in hac vitâ Voluntatem Dei. Voluntas Dei est aliquando ut sanus sis; aliquando ut egrotas. Si quando sanus es, illi est Voluntas Dei: & quando egrotas, amara est Voluntas Dei: Non recto corde es. Quare quid non vis voluntatem tuam dirigere ad voluntatem Dei, sed Dei vis curare ad tuam, illa recta est, sed tu es curvis. Voluntas tua, corrigenda est ad illam, non illa curvanda est ad tuam, & rectum habebis cor. Bene est in hoc seculo? Benedicatur Deus, qui consolatur: Laboratur in hoc seculo? Benedicatur Deus, qui emendat & probat. Et eris recto corde, dicens: Benedicam Dominum in omni tempore. Ille igitur solus est rectum habere consensus est, qui vult quod vult Deus.

Hoc unum documentum omnes hac in re præceptiones antecellit, hoc omnium monitorum summa, hoc omnium sacrorum voluminum epitome, hoc omnium virtutum compendium, hoc ærumnarum omnium solatium maximum, hoc supremus est diuini amoris gradus; hoc discipulis crucis jus paradisi transcribit, hoc homines in Angelorum sedes evehit. Hoc unum, suam scilicet diuinæ Voluntati conformare, unice omnibus, & ante omnia discendum. Nam quisquis in patientiæ gymnasio hoc unum didicit, jam panem finem discendi fecit, jam magistri, jam doctoris nomen obtinuit.

Hoc certè præ aliis omnibus iure suo sibi vindicavit diuinæ voluntatis scientissimus rex David. Hic diuinæ hujus scientiæ specimina dedit plurima, tum maximè cum de genere filium Absalonem fugiens, sacerdotès & Arcam iuberet redire, diceretque: Si inuenero gratiam in oculis Domini, reducet me, & ostendet mihi eam, & tabernaculum suum. Si autem dixerit mihi. Non placeo, præsto sum, faciat quod bonum est coram se.

Et in fugâ impeditissimâ, in lucu maximo, in supremis angustiis, cum jam de regno toto videretur adidum, sibi tamen rex David præsentissimus, & ad unâ unicam Dei Voluntatem, omnemque illius nutum attentissimus, hoc solum vult, quod vult Deus. Redire me vult Deus? Et ego volo. Non vult vt redeam? Nec ego volo. Faciat Dominus quod in oculis suis bonum est, ego præsto sum.

S. II.

Christiani, si vel hoc unum satis capere, si penitissimis animi medullis hoc ipsum imprimere velimus, rem omnem habebimus confectam, nulla nos amplius calamitas, non dico, tanget, sed lædet, nulla opprimet, afflictio, mortalium nemo nocere nobis poterit; inexpugnabiles, insuperabiles solâ Dei voluntate circummuniti stabimus; ruent fortassis res nostræ, pecunia, valetudo, fama? nos stabimus; sed etiam ruant urbes & regna, nos stabimus; ruat Atlas, & Orbis cum illo, nos verò stabimus; ruat caelum ipsum, nos stabimus: amen, quamdiu in nobis steterit hæc ad diuinam voluntatem conformatio.

Hoc Christus proximè sui funeris diem luculentè ad cliuvm Olivarium demonstravit. Nam ubi suam omnem in Patris Voluntatem quam integerrimè transfudit, ipsis jam hostibus, velut agnellum lanionibus se ipsum obtulit mandandum. Ante has preces inæstus, pallidus, pavidus, semianimis, ad horrendæ mortis apparatum contremiscebatur. Post præces, & suâ jam Voluntate ad Patris Voluntatem conformatâ, Surgite, inquit, eamus in amplexus & oscula hostium.

Ad hæc voluntatis humanæ cum diuinâ consensio, ad omnia toleranda promptum, ad omnia peragenda lacertosum, ad omnes hostes superandos animosum, ad superanda omnia invictum & inexpugnabilem reddit, ut quo quis diuinæ Voluntati devotior est, potius hoc fortius omnia & facere, & pati paratus sit. Nec ulla calamitas aut ullus dolor, alias illi voces exprimet, quam istas: Sicut Domino placuit, ita factum est, ita fiat, quoniam ab ipso patientia mea. Hoc illusterrimè Augustinus explicans: Quæ patientia, inquit, inter tanta scandala, nisi quia si id quod non videmus, speramus, per patientiam expectamus? Venit dolor meus, venit & requies mea. Venit tribulatio mea, venit & purgatio mea. Nihilquid lucet aurum in fornace aurificis? In igni non lucebit, in ornamento lucebit: patienter tamen fornacem, ut purgatum a sordibus veniat ad lucem. Fornax ista, ibi palea, ibi aurum, ibi ignis, ad hanc stat aurifex. In fornace ardet palea, & purgatur aurum. Illa in cineres vertitur, a sordibus illud excurit. Fornax mundus, palea iniqui, aurum iusti, ignis tribulatio, aurifex Deus. Quod vult ergo aurifex, facio?

Homane voluntatis cum diuinâ conformatio est cunctis virtutum compendium.

2. Reg. c. 17. 25. 26.

Inexpugnabiles reddit.

semper erat declarata.

Et ad omnia toleranda promptus.

Job c. 1. 21.

Aug. in Ps. 61. circa med.

facio?

Reg. c. 6. v. 11. Num. c. 21. v. 6. & 9.

Ereli. cap. 2. v. 13.

David rex inter tantas calamitates seipsum ad nutus diuinos formavit; Salomon vero non.

Sextus afflictionis perpetiende modus.

Nulla voluntas humana, quæ dicuntur voluntati non consentit.

2. 35. v. 1.

Aug. tom. 8. in ps. 35. ante psalm.

Ps. 33. v. 1.

facio; ubi me ponit aurifex, tolero. Tabeor ego tolerare, novit ille purgare. Ardeat licet palea ad incendendum me, & quasi consumendum me; illa in cinerem vertitur, ego sordibus carco. *Quare quia Deo subijcietur anima mea.*

En integram humanæ voluntatis cum divinâ con-
spirationem. De hac religiosus ille scriptor verissimè
dixit: Non est sacrificium majus aut Deo gratius, quam in
omni tribulatione sese conformem facere divinæ Voluntatis be-
neplacito.

Encl. Gra-
nata in Du-
os peccator.
l. 1. part. 2.
p. 22.

DEVS Abrahamo complures se velut mutabilem
exhibuit, perinde si aliud atque aliud modò vellet,
modò nollet, & suismet imperiis contraria imperaret.
Quod idco factum, ut in tam fideli famulo hic talis
cum Dominicâ Voluntate consensus augetur. Ip-
sum Abrahami animum inspicite. Non potuit Deus
toties mandata sua variare, non labores tam molestos
unquam injungere, neque tam acerbè virum illum
exercere, quin Abrahamus semper in omne divini nu-
tus arbitrium versatilis idem vellet, idemque nollet
quod Deus.

§. III.

Differentia inter Patientiæ discipulos maxima est.
Sunt qui ad gymnasium sine pileo veniunt, vertice
nudo, excalceati, sine pallio, quod hominum pauper-
rimi solent; Alii, quibus pedum usus negatus est, ad
hanc scholam ægerrimè non eunt, sed repunt; Alii
pedites quidem veniunt, & honestè vestiti, sed sine
chartâ, sine calamis, sine atramento, sine libris acce-
dunt, ad discendum imperatissimi; Alii hæc qui-
dem habent, sed mineral non habent. Aliis mineral
non deest, sed ingenium: Sunt denique qui ad Pa-
tientiæ gymnasium equo aut curru vehuntur, ut ma-
gnatum filii solent. His suave est hoc tali compendio
ad scholas accedere.

Qui sunt
primi di-
scipuli.

Primi illi sine pileo, sine calceis, sine pallio, gym-
nasium hoc quidem adeunt, sed etiamnum impatientes
sunt, & necdum didicerunt vel saltem Patientes ad-
versa tolerare: impatientiam suam nec dissimulare
quidem aut tegere norunt; homines sine pileo, & pal-
lio, nimium & virtuosè aperti.

Qui se-
cundi.

Alii ad hanc scholam miserimè perreptant, qui
aliquid quidem patientiæ hausserunt, sed patientes non
essent, nisi esse cogerentur: pecunia illis aut metus ali-
quid patientiæ ostendendum persuadet. Hi sanè nihil
Hilariter sustinent.

Tertij.

Tertij illi ad Patientiæ studium veniunt, sed ab om-
ni scholastica supellectile imparati, velut extempora-
nei auditores, qui unam alteramve horulam attentè
assident: mox discendi tædio victi constantiam
omnem exuunt, deseruntque Lyceum. Istorum mens
vaga & indocilis illud Constantè nequit capere.

Quarti.

At sunt, qui paratiores magistrum docentem audi-
ant, sed mineral non habent. Verissimum in Pa-
tientiæ auditoris mineral seu didactrum est *Gravita-
rum actio* in adversis, hanc discipulorum complures ob-
tarditatem ingenii non percipiunt, sed neque id mul-
tum curant. Videntur hi profectu utcumque constanti
progredi, atque in cæteris disciplinæ gymnasticæ satis
capaces, sed ut ii pro plagis ac suppliciis æquè ac pro
beneficiis Deo gratias agant, hoc certè nondum didi-
cerunt: hos mineralis paupertas impedit.

Quinti.

Verùm aliis mineral forsitan non deesset, sed deest
ingenium, nam difficilia & tristia sine omni *Premedita-
tione* patiuntur. Magnus hic ingenii defectus est, ea
quæ cuius hominum evenire possunt, & solent, non
prævidere, & ignavas voces illas spargere: *Non pu-
taram.*

Sexti.

Alii demum sunt, qui equis aut pilentis, ad hanc pa-
tientiæ scholam eunt redeuntque, homines divinis fa-
voribus opulenti, Atqui hi sunt qui se totos, in rebus

omnibus, præsertim adversis, divinæ Voluntatis ac
Providentiæ penitissimè tradunt. Quæ certè ratione
hoc agunt, ut crucem quidem sentiant, sed facillimè
ferant, ad divinam Voluntatem attentissimi. Hi non
solum Patientes, *Carè, Constantè*, verùm etiam cum
Gratiarum actione, nec sine *Premeditatione*, & quod cap-
tur est rei, cum maximâ suæ voluntatis ad divinam
Conformationem adversa omnia ferunt. His semper bene
est, etiam cum est pessimè. Nam curru divinæ Provi-
dentiæ vehuntur securi. Cuius horum in ore semper
est: *Dominus regit me, & nihil mihi deerit: Dominus sollicitus* *Psalm. 121.*
est mei. Horum optatis respondent omnia; istorum *vers. 1.*
voto cuncta complentur, & ante votum, cum voto- *Psalm. 39.*
rum summa sit, *Velle quod vult Deus.* Malè valent? No- *vers. 18.*
runt hoc divinæ Voluntatis partem esse. Labores,
damna, metus incurrent? Sciunt hæc solere fieri; de-
cerni ista, non acciderent? Tristes amicorum abitus, im-
matura suorum funera spectant? Non nesciunt vitam
& mortem, & omnem vitæ feriem penes divinum ar-
bitrium esse. Ita Deo in omnibus assentiuntur, Deum
ex animo, non quia necesse est, nec coacti, sed volen-
tes sequuntur. Nihil unquam illis incidit quod tristes,
quod malo vultu excipiant, nullum vitæ tributum
conferunt inviti.

Omnia autem ad quæ gemimus, quæ expavesci-
mus, vitæ tributa sunt, quorum nec speranda immuni-
tas est, nec petenda. Hi denique divini arbitratus tam
observantes, faciunt quod citharæ adus, qui citharæ fi-
des tamdiu tendit, attrahit, remittit, dum assentit: ita
qui suam divinæ Voluntati vult consonare, tamdiu
suam corrigat, impellit, ipse vult, tot ei stimulos subdit,
dum illa se divinæ perfectè subijciat.

Quod Hebræus psalter insigniter secum exigens:
Nonne Deo, inquit, subijcta erit anima mea? *ab ipso enim sa- Psal. 61.*
lutare meum. Sicut Domino placuit, ita factum est: Sic- *vers. 2.*
ut fuerit voluntas in celo, sic fiat. Nonne igitur Deo sub- *1. Machab.*
ijcta erit anima mea? Hebræum idioma: Nonne ad *ca. 3. v. 60.*
Deum silebit anima mea? Perinde si dixisset: In om-
nibus quæ mihi contingunt, religiosissimè sileo, nec
contra quidquam mutio, Voluntate ac decretis divi-
nis contentissimus: Dei est gubernare ac præcipere,
meum obsequi: ita pede securo pergo. Quod si volun-
tatem meam experiri refractariam, tunc illud rogare
instituo, quod ille servorum fidelissimus rogavit: *Ecco* *The. de Rth.*
Pater dilecte, in manibus tuis sum ego, sub virgâ correctionis *imit. Chr.*
me inclino; percute dorsum meum, & collum meum, ut in- *fil. 3. v. 50.*
curvem ad Voluntatem tuam torruerit. Sem meam, da mihi su- *num. 6.*
per omnia Voluntatem beneplaciti tui semper inquirere.

§. IV.

NEQUE hæc humanæ voluntatis cum divinâ Con-
formatio, ulli hominum videri debet difficilis. *Humane*
Quid magis in nostrâ potestate est quàm VELLE, aut *voluntatis*
NOLLE? Et quid cuius promptius, quàm quod mi- *cum divi-*
nimis sumptus est, Annuere, vel Abstinerè? *na confor-*
Alexander Macedonum rex dicere Geometriam *mationem*
cæperat, scituras quàm pusilla terra esset, ex quâ ni- *videt dif-*
nimium occupaverat. Erant illa quæ tradebantur sub- *ficilis,*
tilia, & diligenti intentione discenda, quæ non adeo *facile,*
facile, homo militaris & trans Oceanum cogitationes *suas mittens*
suas mittens percipere possit. Idcirco discipulus iste: *percipere possit.*
Facilia, inquit, me doce. Cui præceptor: *Ista, inquit,*
omnibus eadem sunt, æquè difficilia.

Pæne hoc idem de humanæ voluntatis ad divinam
Conformationem dixerim: *Ista omnibus eadem sunt.*
Sic Velle, sic Nolle omnibus æquè facile videri debet. Ad
istud discendum pares sumus, & pauperissimi, & di-
tissimi; sine omni labore, sine ullo sumptu infinita
Velle ac Nolle possumus. Imò verò quotidie infinita
& volumus & nolumus: Sed non in eo laus est,
ut plurima velimus, aut nolumus: divinæ Volun-
tati

tati congruenter *Velle aut Nolle*; hoc laudis, hoc Virtutis est.

Palladius
Helen. Epist.
c. 63.
Ruffin. A.
quil. c. 16.

Rem mirissimam narrant Palladius & Ruffinus. Vifus est sibi Paphnutius eos fecisse progressus in via Domini, ut simplici piâque curiositate rogaret Deum, monstraret sibi hominem qui se ratione vivendi exaquaret. Annui Deum, & ei ab Angelo significari iussit, parem illi haberi tibicinem, qui in vico non procul distante tibiis inflandis victum quereret. Obtupuit ad hunc nuntium Paphnutius, & multa putans animo: Idne, aiebat ipse tibi, tor annis, tanto conatu, non plus profeceris, quam ut virtute tibicinem aequas? Et mox iter ingressus, omni studio hunc ipsum virum quaesivit. Inventum studiosissime percontatus est, quod vitæ genus, quas maximè virtutes sectaretur? Ille ad quaestionem tam seriam subridens, & quod res erat fateri orsus: Ego, inquit, prius latro, nunc plagiaulus sum. De virtutibus meis, vir optime, frustra quaeris; nullas habeo, quarum & nomen ignoro. Paphnutius urgere non sine sciscitando, & animare, diceret porro si quid bonæ actionis vel intus latrocinia suscepisset. Cui ille: Ah, inquit, hircum mulges; sterilis mihi conscientia est. Ebrietatis & libidinis mancipium fui. Illud unum memini, monialem a nobis captam, cui vitium à focis erat offerendum, à me liberatam, & in proximum pagum deductam esse. Sed & illud memoriam subit, quando aded quaestionibus me premis, & hæc audire collubium est.

Ante annos aliquot liberalis formæ feminam sibi ineratant, & multa lacrymantem reperi. Cùmque fletus causam sciscitaret: Ne næ roges, aiebat illa, mulierum infelicissimam: sed si ancillâ egres, abduc quò lubuerit. Maritus meus, ob grande es alienum, in carcere tantum non agit animam: nec spes libertatis est. Tres filios meos, sed heu non meos amplius creditores sibi rapuerunt mancipia, in debitorum vicem. Ego cùm ad similem fortunam quaeriter, inædiâ & meritis confecta huc profugi, omnis auxilii, sed & consilii inops. His auditis ego, aiebat tibicen, sortem tam indignam miserescens, & id esse divinæ voluntatis ratum, ad nostram specum, agrè spirantem feminam adduxi, ubi jam pænè fugietem animum cibo revocavi. Et quia nescire non potui, Deum divitem esse dominum, profugam in civitatem reduxi, atque pro liberandis tam filiis quam marito pecunie fat multum erogavi.

Tu verò, vir bone, pluribus me quaestionibus ne laesse: hic omnis virtutum mearum cumulus est: vitia mea citius quam virtutes meas recitavero.

Hic Paphnutius altum suspirans: Ego verò, inquit, mi frater, Deo id mihi aperiente, comperi te nihil inferioriorem nobis esse, qui solitudines habitamus, & corpus summis rigoribus exercemus. En ergo mi optime frater, cùm tanto loco sis apud Deum, quâto vix charissimi, cùmque omnis sanctimonie fons sit, velle sanctum esse, ne quælo te ipsum negligas. Serid volsisse, fecisse est. Hoc unum tibi restat, ut abneges te ipsum, crucem tuam tollas, & sequaris Christum. At ille, perinde si volens: em ac jubentem Deum certaret, tibiis quas manu gerebat abiecit, ad divinæ voluntatis perpendiculum, Paphnutium è vestigio secutus est. Ita triennio caelestem egit aulcedum in terrâ, & celo receptus est.

Hic ego meritò exclamem: Videte, ô discipuli, qui vobis in Patientiae gymnasio plurimam profecisse videmini, videte ne infimi vos vincatis. In gymnasiis certè moris est, ut nonnunquam ex imâ classe puerulus evocetur qui adultum, sed stupidum juvenem turpiter errasse doceat. Pænè hic idem fit. Latrones & tibicines infimæ classis discipuli, altiores illos sed & superiores, aut minus patientes in ruborem dant.

Hic palmam fert, Omnia cum Deo velle, nec quid-

A quam nisi cum eodem nolle. Ille hic litterator, ille utique patientior, ille ceteris omnibus præstantior, cuius voluntas cum Deo conjunctior. Omne tulit punctum, qui suam omnem divinæ Voluntati transcripsit. Fac VELITIS, & Patientiae lauream impetrasti.

§. V.

SED illud colubrinum CVR in Patientiae gymnasio plurimos turbat. Cur hoc, cur illud Deus? Cui puniunt innocentes, dimittit fontes? Cur tot tamque nefanda scelera permittit? Cur suis austerus, alienis sapientem blandus est? Cur omnia ad suæ voluntatis nutum vult fieri? Ita serpens in Elysiis campis humanæ gentis matrem interrogat: *Cur præcepit vobis Deus, ut non comederetis ex omni ligno paradisi?*

Purimos turbat colubrinum Cui,

Serpentium CVR istud è Patientiae ludo penitus eliminandum est. Magister serid dixerit: *Nec nomine ur in vobis.* Et Augustinus his serpentibus exactissime respondens: *Quare, inquit, percussit aliquando fulmina montem, & non percussit latronem? Quia forte adhuc latronis conversionem quaerit Deus, & ideo percussit mons qui non timet, ut mutetur homo qui timet.* Aliquanto & tu cùm das disciplinam, terram seris ut insans expavecat. Sed dicit mihi: *Ecce cecidit innocentiorem, dimittit sceleratorem.* Noli mirari: *unde cumque mors pro bona est.* Vnde autem scis illi sceleratiori, si se mutare voluerit, quid pœnarum in occulto servetur? *Nomine mallet fulmine in eandem potius interire, quibus in sine dicitur: Ite maledicti in ignem eternum?* Opus est, ut innocens sis. *Quid enim? Malum est mori naufragio, & bonum est mori febre? Sive inde moriatur, quare qualis sit qui moritur, quò post mortem iurus, non vult mori exiturus.* Tu time, & bonus esto, unde cumque voluerit, ut exeat hinc, paratum te inveniat.

Gen. c. 3. vers. 1.

Ideo eliminandum est. Magister serid dixerit: Nec nomine ur in vobis. Et Augustinus his serpentibus exactissime respondens: Quare, inquit, percussit aliquando fulmina montem, & non percussit latronem? Quia forte adhuc latronis conversionem quaerit Deus, & ideo percussit mons qui non timet, ut mutetur homo qui timet. Aliquanto & tu cùm das disciplinam, terram seris ut insans expavecat. Sed dicit mihi: Ecce cecidit innocentiorem, dimittit sceleratorem. Noli mirari: unde cumque mors pro bona est. Vnde autem scis illi sceleratiori, si se mutare voluerit, quid pœnarum in occulto servetur? Nomen mallet fulmine in eandem potius interire, quibus in sine dicitur: Ite maledicti in ignem eternum? Opus est, ut innocens sis. Quid enim? Malum est mori naufragio, & bonum est mori febre? Sive inde moriatur, quare qualis sit qui moritur, quò post mortem iurus, non vult mori exiturus. Tu time, & bonus esto, unde cumque voluerit, ut exeat hinc, paratum te inveniat.

Ephes. c. 5. vers. 3.

Aug. 10. 8. in Epist. 140. circa me. mihi pag. 711.

Quidquid ergo hic accidit (eiusdem Augustini verba sunt) contra voluntatem nostram noveris non accidere nisi bene notentur. *de voluntate Dei, de providentia ipsius, de ordine ipsius, de legibus ipsius, et si nos non intelligimus, quid quare fiat, deus hoc providentia ipsius, quia non fit sine causa.* Cùm enim ceperimus disputare de operibus Dei: quare hoc, quare illud, & non debuit sic facere, male fecit hoc. Vbi est laus Dei? Perdidisti Alulsa. *Omnia sic considera ut placeas Deo, & laudes artificem.* Quasi si intrares in officinam forte fabri ferrarii, non auderes reprehendere folles, in quibus, malleos. In officina non audes vituperare fabrum, & audes in hoc mundo Deum? Imperitus reprehendit omnia: Peritior, et si artificem noverit, sicut tamen esse hominem, & ait: Non sine causa hoc loco folles positi sunt; artifex noverit quare, et si ego non noverit.

Hæc quoque nota sunt.

Vt igitur amatissimi patris voluntatem obruiis uldis amplexamur, idem Augustinus animos addens, & Eternitatis hereditarias delicias ingerens: *Deus autem tuus, inquit, redemptor tuus, dominator tuus, castigator tuus, pater tuus erudit te. Quòd? Ut accipias hereditatem, ubi non esseras patrem, sed hereditatem habes ipsum patrem.* Ad hanc spem eruditus, & murmurat? *Et si quid tristis, acciderit, & non flagellat: deserit blasphemantem, non senties iudicantem: Nonne melius est, ut flagellet te, & recipiat te: quam parcat tibi, & deserat te? Gaudes? agnosce patrem blandientem. Tribularis, agnosce Patrem emendantem. Sive blandiatur, sive emendet, eum erudit cui parat hereditatem.*

Idem 10. 10. De Verbis Dom. ser. 4. c. 5.

Porro Deus, eodem Augustino teste, omnium hominum peccata sic ordinat, ut quæ fuerint oblectamenta homini peccanti, sint instrumenta Domino punienti. *Non dixit Deus, sicut tenebræ, & factæ sunt tenebræ? & tamen ipsas ordinavit.* Ita & peccata Deus, quamvis illa non faciat, ea tamen permittit & ordinat, & sic in omnibus Voluntatem suam exequitur efficacissimè. Nunc jam huc animum omnes, ea quæ loquar, advertite. Res ab ovo, sed brevissimè, deducenda.

Idem 10. 8. in Epist. 140. circa me. mihi pag. 711. post me. Idem in Epist. 7. ante finem.

§. VI.

ANte Orbem conditum, inane fuit merissimum, imò nihil fuit præter Deum Optimum Maximum, qui sine rebus creatis beatissimus, ipse sibi sufficiens, rerum omnium in se ideam ab æterno habuit, habetque, ita perfectam, ut nec jota, nec punctulum (sic loquimur) nec apiculus ullus tam in intellectu divino quam in voluntate desiderari possit. Ad hanc Intellectus ac Voluntatis suæ ideam omnia perfectè condidit, bona omnia, & quidem valde bona. Ea gubernare porro ac conservare non desinit, & momentis singulis universa disponit ordinatissimè.

Gen. c. 1.
v. 31.

Dei bonitas, patientia, & providentia in rebus singulis:

& eius decretum nec potest mutare.

Sap. c. 11.
vers. 21.

Matth. c. 5.
v. 18.

Non excludimus licet in rerum re media; an rationis affectum inducunt & Dei voluntati quam intus committit, atque ita divinæ Providentiæ carum conscende; veheris co securus. Sine concessu & veniâ divinæ Voluntatis nec arenula, nec digitulus, nec ulla contra te cogitatio vincula movebit.

Divino nutui in omnibus se subiciendum.

Finem Deus, quem sibi ab æterno præstituit, in rebus semper omnibus assequitur. Et quod infinitè profus potentia ac bonitatis est, minima æquè ac maxima curat, tam singulos quam universos homines providentissimè, nullo nõ puncto temporis regit, & singulorū quoque hominum minutissima quæque sic dirigit amantissimè, ut nihil sit quod non in optimum finem feratur, unica modò voluntas hominis ipsa sibi non incommode, discordando à summâ Voluntate.

Quod Deus ab omni retro Æternitate in suis pugillaribus scripsit, quod facere, quod permittere decrevit, nemo hominum, neque Angelorum ullus mutabit, aut impediet. Omnium animantium pili, omnium montium arenulæ, arborum omnium foliola; avium minimæ, passeruli ac reguli, ipsi aëris atomi; omnium omnino tam Angelorum quam hominum cogitationes & numeratæ sunt, & appensæ.

De quo igitur tu jam conquæsi potes, perinde si Deus ad calamitates tuas parum attentus, te tuaque non satis providè gubernet, aut nimium hostibus tuis permittat, aut in tantâ rerum hominumque turbâ te negligat? Stultissime mortalium, tunc apud te ipsum hæc susurres? Omnia in mensurâ, & numero, & pondere disponit Deus, etiam res tuas, etiam rerum tuarum minutissima quæque.

Vitam tuam retro actam, oro, considera, & dispunge in eâ, quid aliter velis evenisse, simulque observa hoc ipsum à Deo ad ideam suâ accuratissimè relatum, hoc est (ut id probè capias) sicut Deo placuit ab æterno, sic factum est, sic, & deinceps fiet. Iota unum, aut unus quequæque omnia divinæ ideæ conformiter fiant.

Voluntas Dei sanctissima stabit. Quid tu verò tunc profecisti, cum adeo doleges, teque aliòsque frustra turbares? Ecquid jam dolendo & turbando proficies? Obsecro te, ne ad idem saxum iterum impinge, Resignationis affectum induc & Dei Voluntati quam intus committit, atque ita divinæ Providentiæ carum conscende; veheris co securus. Sine concessu & veniâ divinæ Voluntatis nec arenula, nec digitulus, nec ulla contra te cogitatio vincula movebit.

Sed sicut præterita meo suavitè, sic & futura, quæso, considera; quidnam eorum in voluntate aut potestate tuâ? Vix quidquæ. Sed nec prævidere satis in mentia potes. Dic, qualis erit proxima æstas? Si sterilis & mala sit, sequetur rerum penuria, & pestis. Quid ergo tuū hinc providere & angere juverit? idè in rebus alijs sciendū. Revera nec bona impetras, nec mala præcaves, nisi Deus id velit, cuius idcirco Voluntati tuâ agglutina.

Incautum te torques, frustra reluctaris; supervacuo labore struis & ædificas, nisi divina tecum edificet Voluntas; Nihil agis, nihil proficis, nisi velis quod vult Deus.

Hoc igitur age; in omnibus divino nutui te subijce. Et hoc unum, obsecro, apud animum tuum quotidie perpende, quod longè certissimum: Deus ab æterno providit & decrevit, hanc tibi crucem secundum omnes circumstantias loci, temporis, personarum imponere, quam ipse summâ bonitate & sapientiâ tuis viribus admeus est. Hoc solum restat, ut ea velis tibi pro-

desse, proderit autem plurimum, modò tu tuam divinam Voluntati jungas, & accommodes.

Ergo in omni omnino eventu sic ratiocinare: Hoc à Deo est, ergo optimum est. Hæc injuria, hic morbus, hæc inopia, hæc molestia seu miseria ab ipsissimo Deo est, ergo mala mihi esse non potest, nisi mea voluntas à divinâ dissentiat. Cave autem unquam dixeris: Modò hæc, modò illa crux me non premit. Otiosa & inanis querela. Et hanc, & illam crucem, quam sic horres, ideo amplectere, quia vult Deus & hæc, & illa te cruce fatigari. Aut ergo idem velis quod Deus, aut quia ita vis, succumbe ac peri.

§. VII.

Quod verò colubrinum illud Cur quærebat: Cur Deus alienis non rarò tam benignus, suis plerumque tam austerus sit &c. exactè sciendum, hanc Dei Voluntatem æquissimâ esse. Ad versus sanè multa millia hominum ad frugem corriguntur, prosperitate vix ul-

lus. Felicitas Virtutis noverca beatulis suis applaudit ut noceat.

Sunt qui felices sibi visentur, sed suâ tantum opinionione, quæ quoniam falsa est, felicitati parum addiderit, sed miseriæ multum. Siquidem propriam non nosse miseriam miseriæ summâ est. Magnus ille Pompejus felicem se credit. Sed si profundius verum fodiamus, nunquam fuerat, ne tunc quidem cum florentissimò in statu felicissimus haberetur. Exitus monstravit acta. Carnificis gladio caput & sanguinem suum propinare iussus est Pompejus.

Polycrates, rex Samiorum, ipsissimus Fortunæ pulvis censebatur, nihil ei in vitâ adversum. Cælum, terra, mare favebant aut serviebant. Omnes conatus ejus placido excipiebantur itinere, spes certum cupitæ rei fructu apprehendebat, vota nuncupabantur simul & solvebantur, velle ac posse in æquo positum erat. Semel dumtaxat vultum contraxit Polycrates brevi tristitiæ salebrâ succussus, cum felicitæ placandæ Nemesis, & ne omnis incommodi expers esset, charissimum summique pretij anulu in mare abiecit. Hunc ipsum tamen Continuo recuperavit, capto pisce, qui eum devoraverat. Tandem felicitas omnis in altissimâ cruce expiravit. Nam Polycrates ab Oronte Darii regis Satrapâ in Mycalensis montis vertice cruci affixus, miserabile sed luculentum dedit spectaculum fallacissimæ felicitatis.

Hæc vana sunt, inquis. Ergo Amanum in alto suspicere, Polycrati geminum, mausolozæ simili, nec minus sublimi exceptum. Divitiis Amanæliu abudabat, uxore & prole copiosâ beatus, amicos plurimos numerabat, ipse Assuerus rex ei amicissimus; omnia Aman ex sententiâ stæbant. Quid tandè? Tantæ felicitatis epilogus fuit patibulum. Hanc ipse sibi domum architectatus est Aman vel invitus. Sic segetem nimia sternit ubertas, & arborum rami onere franguntur, sic magna maris tranquillitas procellarum signum est. Idem in moribus, & vitâ:

Luxuriant animi rebus plerumque secundis.

Nivirum Luna nunquam in deliquio est, nisi cum plena est: quo autè ea plenior, hoc à sole remotior; sic & equus quo curatior & pinguior, eo in fessore ferocior, sic & homo plerumque; à Deo alienior, quo felicior.

Hinc Deus olim de gente suâ queritur: Saturnavi eos, & machati sunt. Incrassati sunt, & impinguati, & præterierunt sermones meos pessimè. Vbi felicitas regnat, illic plerumque virtus exulat.

Ambrosius Mediolanensium præsul, uti Paulinus memorat, ad hominem opulentum è viâ divertit. Hic, ut Ambrosium hospitem suum, non liberali solum mensâ, sed & humanis colloquiis refeceret, prolixiorem ingressus est narrationem: In eâ de seipso affirmavit, nihil se unquam adversi passum; ante vota, supra vota omnia adesse, hoc est, priusquam vellet, & plusquam vellet,

Ioan. Satiaberiens. l. 1. Polycr. c. 1.

tate multa millia hominum ad frugem corriguntur, prosperitate vix ullus.

Herodotus l. 3.

Alii: Orontis.

Hier. c. 5. v. 7. & 23.

Paul. in vit. in Amb.

vellet, adeoque; quid calamitas sit, se nescire. Exhorruit A ad has voces Ambrosius, & mox velut ad subitum negotium avocatus, patrifamilias & beatissimam illi domini valedixit. Repentini abitus, causam suis hanc assignavit. Vereri se, ne in domo tam beatâ, & apud hominem, quem adversa nunquam vellicassent, hospitium pessimum elegerit. Quare maturandam illinc fugam, ne forsan subitâ eademque clade cû tali hospite involvantur. Ambrosio non procul inde digresso, una sed in sperata domus ruina inquilinos omnes sepelivit.

Quam ergo in illius longè cum iis agitur, qui jam procellis variis jactantur, ut quietem ac felicitatem ibi querant, ubi ruina non sunt metuenda. Hic vitam ægimus perpetuis tentationum præliis infectam, periculis semper & multis & gravibus expositi, nec unquam ante exitum securi; quod sive nesciant, sive sciant, qui felicitatem somniant, æque miseri sunt habendi. Nulla enim cum errore, nulla sine securitate felicitas. Solus ille felix, qui in curru Altissimæ Providentiæ sedens, B divinæ Voluntati se dat ex toto.

Thomas Morus suam divinæ voluntati subiecit:
 Thomas Morus suam divinæ voluntati subiecit:
 Thomam Morum exemplar patientiæ illustrissimum, suam divinæ Voluntati integerrimè subiecit hoc modo. Cùm è legatione transmarinâ reversus, procul domo apud Regem ageret, Augusto mense, pars domus, & omnia illius horrea frumento plena, nescio quâ vicini incuriâ per incendium subitum deflagravit. Hanc cladem conjux generi sui litteris exposuit. Coniugi Morus Anglicè referpsit in hunc modum.

Salus plurima. Domina Aloysia, intelligo horrea nostra & vicinorû aliquot cum omni frumento periisse incendio. Dolenda quidem (quæ Dei Voluntate) frumenti tam copiosi jactura. Quia tamen ita Deo visum est, debemus omnino non solum patienter, sed & libenter hanc Dei manum in nos extentam ferre. Quidquid amissimus. Dominus dedit. Sed quia id nobis iterum ademit, Domini Voluntas fiat. Nunquam super hac re murremus, sed æqui bonique consulamur, & Deo magnas gratias agamus, tam in adversis, quàm prosperis. Atque si rectè calculum ponamus, majus Dei beneficium est hoc damnum, quàm ingenium. Quid enim salutis nostræ faciat, Deo magis quàm nobis perspectum est.

Rogo igitur, bono sis animo, & omnem tecum familiam duc ad templum. Deoque gratias age, tam de his quæ nobis donavit, quàm quæ nunc abstulit, & quæ etiam nunc reliquit. Facile Deo est, si ei sic visum, augere nondum abata. Quod si plura velit auferre, sicut Domino placuerit, ita fiat.

Inquiratur etiam, quantam jacturam fecerint vicini, moneanturque, ne ob eam rem contristentur. Non enim committant, ut vicini mei cladibus meis domesticis lædantur; etiam si omnis mea supellex ad unicum usque cochlear diripiatur.

Obsecro, o mea Aloysia, unâ cum liberis nostris, totaque familiâ sis nata in Domino. Hæc omnia, nos domus omnes in manu Dei sumus. A Dei Voluntate pendemus toti, nec ullum unquam damnum nocere nobis poterit. Vale. Ex aulâ Wodstochii 13. Sept. a. 1529.

O superi! quàm hæc sincera in divinam Voluntatem devotio! quàm hæc verè cordati viri epistola est! Hic patrifamilias in gymnasio Patientiæ profecit, hic vir hic est, qui tantam jacturæ molem, per integram cum Voluntate Dei Conformitatem, suaviter portavit. En struthiocamelum, qui ferrum potuit, & glutire, & concoquere. Horrea illius ascruunt, non animus. Hunc patientiâ munitum servavit integrum.

Et videte, quâ ratione hanc cladem, perinde ut Jobi ærumnas, liberalissimus Deus multiplici fenore pefarit. Mense Septembri tristissimum nuntium accepit Morus; Octobri proximo regni Anglicani Cancellarius pronuntiatus est. Nec novâ tantum dignitate, sed

Tom. II.

& cælibus novis est auctus. Vnde non vetera solû horrea restaurari, sed & veteribus nova, potuerant adjungi. Hic Dei mos est: Deducit ad inferos, & reducit.

Anglorum Cancellario Principe Hispanum, Franciscum Borgiam tertium in Societate Jesu Præpositum Generalem adstituo. Iter fecit Borgias Septimâcam, ubi Societatis tirocinium erat; Nox præcipitans euntem in itinere deprehendit. Plurima nix cælo labebatur, ventus perfrigidus urebat & confundebat vias, tenebræ iter omne subducebant.

Tandem per nives ac tenebras eluctatus, nocte adultâ, quò destinaret, pervenit. Necdum tamen injurias cæli effugere licuit. Cùm jam ad Collegiû stare, focii omnes primo sopore mersi altius dormiebant. Pulsavit fores iterum, iterumque ac sæpius; nemo respondit. Non sopiti tantum, sed mortui videbantur incolæ. His illud accessit incômodi, quod à portâ longius abesset domus. Interim venti flare & fatigatum percellere, fames pabulum postulare, nives optimum Patrem operire, & totum cæcidatum facere. Post diurnas moras tandem aliquâdo expergesti tirones, & reseratæ fores. Intromissus, tantum abest, ut vel leviori vultu, aut asperioribus dictis moras castigari, ut plenus hilaritate gratulari sibi de hoc videretur. Stabant focii, & erubescabant tam altam somnolentiam; itaque multis deprecabantur quod optimû parentem in tantâ intemperie cæli pro foribus stantem tam diu desitisset. At Borgias licet exanimatus pænè frigore, sereno nihilominus & placido vultu: Non est filii, ait, quod meas vices doleris. Dum expectarem, hæc mea fuit cogitatio: Quemadmodum princeps quispiam voluptatem capit, cùm leonem similemve feram in arena stimulis ac venatu agitari cernit, ita delectatur Deus, dum me feris nihilo meliorem, mollibus petivivum velleribus, quæ me non lædant, sed urgeant, atque impellant. Hæc mihi evenire Dei providentiâ, Voluntas Dei fuit. Velimus & nos quod vult Deus, & gaudeamus, cùm suum illi in nos favorem explicat, licet rigidiorè paullulum experimento.

Hoc virum sapit, hoc mitigat adversa, voluntatem suam divinæ tam non contradicentem, tam conformem, tam obsequentem adjungere.

Sed Gandesium duci, Ser. principem Magdalenam Neoburgicam jungo, ut quò recentioribus, eodem etiam efficacioribus impellamur exemplis. Laudatissima hæc princeps, alibi a nobis uberius laudanda, S. mi Electoris Maximiliani foror, S. mi Ducis Wolfgangi Gulielmi Neoburgici conjux, diem suum obiit anno 1628 die 25. Septembris. Hæc, inquam, lectissima herois, in omnium quidem virtutum actionibus constanter suam industriam exercuit; imprimis verò illuc animum intendit, ut voluntatem suam cum divinâ quàm arctissimè conjungeret. Adversa omnia, quæ quotidie plurimâ occurfabant, à divinâ manu tanquam præcipui favoris argumenta promptè accipiebat, & ad casus omnes Dei causâ fortiter perferendos invictâ se præstabat. Quo in studio, exercitatione continuâ eò denique mentè adiecit, ut postremis quatuor annis, quibus ad hujusce virtutis apicem feliciter contendit, uno sæpe die amplius centies voluntatem suam cum divinâ conformasse in codicillis ejus repertû sit.

Nimirum ad Dei Voluntatem vivere, hæc verademum est vita; quod aliter vivitur, mors est. De quo eleganter Augustinus: Contulerunt, inquit, cum Apostolo quidam philosophorum Epicureorum secundum carnem vivere, & Stoicorum quidam secundum animam viventes; contulit cum illis secundum Deum vivens. Dicebat Epicureus, Mihi frui carne, bonum est. Dicebat Stoicus, Mihi frui meâ mente, bonum est. Dicebat Apostolus, Mihi autem adhaerere Deo, bonum est. Errat Epicureus; fallitur Stoicus; non errat Christianus, qui Deo divinæque Voluntati ad-

F 2

hæret.

Andreas Schott, l. 2, v. 12. Sic fecit Franciscus Borgias.

Et Magdalena Neoburgica.

Aug. 10. 10. serm. 13. de verbis Apostoli solè circa meâ.

heret. Tunc enim recte vivit anima, si non secundum carnem, nec secundum seipsam, sed secundum Voluntatem divinam vivat. Sicut enim anima carnis, ita Deus animae vita est.

§. VIII.

Quin ergo hanc unam, omnium optimam, sanctissimamque Dei Voluntatem amplexu arcto stringimus, quin ad eam ultro ire, quam raptari malimus? Quis nostram voluntatem omnem in hac una constitutumus, ad agendum, atque patiendum, quidquid nos Deus agere, ac pati voluerit.

Quis verus Patientiae discipulus.

Is demum verus Patientiae discipulus, is verè patientis est, qui in omnibus, quae patitur, hoc unum vel millies ingeminat: *Solius Dei velle volo*. Novit Deus quid publicè privatimque tã gloriã suã quam saluti nostrae expediat. Ego verò cum id ignorem, quid rectius spero vel metuo, quid sanctius deo vel gaudeo, nisi de tuã, mi Deus, Voluntate, ejusque sanctissimis decretis? Quidquid eveniat, caelum ac terra misceantur, sursum deorsum res eant, turbentur ac confundantur omnia, nihil fiet (certissimus sum) & nec capillus quidem è capite, nec arena vel lapillus è monte defluet, sine tuã providentiã. Non est ergo quod de ulla re, ullòve homine conquerar, Tua Voluntas fiet, mi Deus, in dè & mea, quam toties transmutavi tuã.

Hic oro te, Lector, ne pigeat legere, aut etiam lecta relegere, quae tam in *Helioropio* toto, praesertim libro quinto, capite ultimo summatur, quam quae in *Aeternitatis Prodrómo*, Capite secundo, paragrapho 28. & Capite tertio, paragrapho 47. & 49. tradimus, ubi hanc humanae voluntatis cum divinã confessione cum curã explicamus. Quã porro ratione in adversis firmada & epigenda sit ad Deum fiducia, *Helioropii* libro 5. capite tertio docemus, quae hic non videntur recitanda.

Sed verbo transigamus. Si hanc doctrinam, ó Christiani, aut non capiat, aut, quod verius, nolitis capere, in gymnasio Patientiae tempus frustra teritis, quem imitamine, nunquam assequemini; nullus est profectus, vester, nihil agitis, semper discentes, & nunquam ad scientiam venit atis pervenientes.

2. Tim. c. 3. vers. 7.

Aut ergo voluntatem vestram conformate curã divinã (nudis verbis dicendum) aut gymnasio hoc excludemini, velut indociles, nullius frugis, nec ullius spei discipuli. Quod si hoc unum documentum probè condiscitis, nunquam non beati eritis, etiam inter res afflictissimas. Aeternae Veritatis vox est: *Si quis voluerit voluntatem ejus facere, cognoscet de doctrinã. Qui cumque enim fecerit Voluntatem Patris mei qui in caelis est; ipse meus frater, & soror, & mater est.*

Joan. c. 7. vers. 17. Marc. c. 12. vers. 50. & Marc. c. 3. vers. 35.

§. IX.

EPILOGVS

Dictorum omnium.

Quod de humanã voluntate ad divinã in adversis maximè conformandã diximus, id Augustinus illustrissimè confirmat, ubi de improbis tolerantis differens: *Hinc misce, inquit, quemadmodum miscebis cum dicit, quia Deus hoc vult, ideo fiorent mali. Parcere vult malis; ad poenitentiam adducit eos quibus parcat, sed illi non corriguntur. Novit ille quemodo de illis judicet. Immitis est autem homo, cum vult contradicere aut bonitati Domini, aut patientiã, aut potestati, aut justitiã a judicis.*

Qui sunt recto corde. Qui discunt.

Qui ergo sunt recto corde? Qui hoc vult quod Deus vult; Deus parcat peccatoribus, tu vis ut jam perdat peccatores. Discit ergo cordis es, & prava voluntatis, quando aliud vis, aliud vult Deus. Vult autè Deus parcere malis; tu non vis parci. Patientis est Deus peccatoribus, tu non vis tolerare peccatores. Sed ut dicere ceperam, aliud vis tu, aliud vult Deus. Converte cor tuum, & dirige ad Deum, quia & Dominus infirmis compassus est. Vidit in corpore suo, id est, in Ecclesiã suã infirmos, qui primo

voluntatem suam sequi tentant: sed cum vident voluntatem Dei aliam esse, dirigunt se & cor suum ad suscipiendam & sequendam voluntatem Dei.

Igitur ne voluntatem Dei velis torquere ad voluntatem tuam, sed tuam corrigere ad voluntatem Dei. Voluntas Dei est ut regula incommutabilis. Quamdiu integra est regula, habes quò te convertas, & corrigas pravitatem tuam, habes unda corrigas quod in te tortum est.

Quid autè volunt homines? Parum est, quia voluntatè suam tortuosam habent, etiam voluntatè Dei tortuosam facere secundum cor suum, ut hoc faciat Deus quod ipsi volunt, cum ipsi hoc debeant facere, quod Deus vult. Hæc Augustinus.

Obsecro vos, mortales, an non tandem aliquando hanc doctrinam de vestrà voluntate ad divinã conformandã capitis? quam prisca Patres quam sacri codices tantis clamoribus inculcant. Etiamnum nostri sensus ac cerebri pervicaces sumus, & nolimus quod vult Deus, aut volumus quod Deus non vult? Quae patimur, ea nos pati vult Deus (nil certius) idque vult in nostrum bonum, favore singulari. Hos ego favores, inquis, non ambio. O te, pænè dixerim, non hominem, sed ignarum caeli pecus? Quae te, circumspice, quanti etiam è magnatibus labores ambiant, modò ipsi honores & opes nesciunt. Cum impetrant quod ambiebant, id maximi favoris argumentum habent. Et tu per brevissimos labores ad ferias atque delicias transiturus aeternas, velut bubalus cornu feris, & restitas? Audi rem miram, & testatissimã fide comprobata, quam Leontius Neapoleos Cyprorum episcopus hunc in modum commemorat:

Leontius Neap. Cyprorum episcopus in vita S. Ioan. Es leontio syn. 25. tit. 1.

Ioanni Alexandrino Patriarchae viro sanctissimo unus aliquis civium (Philochristum vocat Leontius) septem auri libras & dimidiam in egenorum stipem offerens: Plus auri, & ebat, mihi non est. Hoc autem unum, Pater sancte, à te postulo, idque unice, ut filium meum absentem tuis precibus Deo commendes. Modò illum salvum & in eolumem recipiam, & quidquid hoc auri est, bene impensum dicam.

Ut autem constaret, quam miserio peteret, poplite preberrimè submissio ante praesulem sese identidem inclinavit, tantò efficacius, ut putabat, impetraturus, quanto submissius petisset. Habebat autè filium quindecim annorum, eumque unigenam, quem in navi ex Africã sperabat reducem. Atque hinc Ioanni Patriarchae quam commendatissimum cupiebat. Admisit aurum, & unã preces Patriarchae, miratũque est animum tam generosum, qui posset spernere tam multum auri. Ita optimè ille precatus, atque ut Leontius loquitur, oravit ei in facie multum, & sic eum dimisit. Neque verò distulit preces fundere pro eo, qui illas tam ardentè expetisset. Mox igitur oratorum ingressus, auro subitus sacram mensam reposito, rem divinam fecit: Deum verò, quò facturum se promiserat, quantis potuit precibus rogavit, filium parenti salvum unã cum navi listeret. Necdum dies triginta abierant ab iis precibus, & filius liberalissimi civis illius mortuus est; onusta pavis naufragio perit. Tertio die à morte filij, adeft tristissimus nuntius, qui & filium obiisse, & navigium unã cum mercibus omnibus periisse, solos homines, yacuatque scapham evasisse, cum fide exponit: Heu patris dolorem multiplicem, immensum! Aurum expendit, filium amisit, navem quam expectarat, non recepit. En pietatis praemium, luctus ingens, & vix ullius solatii capax. Nam illud regij palatæ de afflictissimo hoc parente verè tunc dici potuit: *Nisi quia Dominus adjuravit illum, paulo minus habitasset in inferno anima illius.* Ad concutiendum virile pectus videri potuisset sufficere navis interitus: accessit insuper immaturus filij obitus, Heu geminum letale vulnus! quorum alterutrum dat mortis intulisset.

Leont. person. Nam facti synaxim.

Vbi hæc omnia Ioanni Patriarchae sunt narrata, optimus

optimus Antistes pænè plus doloris hausit, quam is quem ex destinato petiit tam seua calamitas. Hinc dubius quid ageret; in pensissimè Deum obsecravit, solatii aliquid parenti mœstissimo impertiretur. Nam virtum adeo undique afflictum ad se accessere non sustinuit. Misit tamen hominem prudentem, qui suo nomine hæc illi diceret: Cave animum despondeas, vir optime, cave Deum ullius in clementiæ accessus. E-rigere in altum, & delicias æternitatis prospice: *Momentaneam & leve tribulationis nostræ, æternam gloria pondus operatur in nobis.* Quæcunque in terrâ fiunt, æquissimo Dei iudicio fiunt. Nec ullum tam grande malum aut supplicium est, quod non in nostrum cedat bonum, si vincamus illud patiendo. Deus providentissimus Pater ab æterno non tantum præsciit, sed & decrevit quod maxime nobis expediret. Nos velut infantes daemnonum nostrorum ignari sæpe nobis noxia postulamus. Quapropter fide Deo, in cuius manu & navis tua, & filius tuus est.

Pia profusus, & è solido petita consolatio: sed animum tam letaliter faucium hæc verba vix penetrarunt. Ergo cum humanum deesset, divinum adfuit auxilium. Sequenti nocte afflictissimo huic civi visus est in somnis ad stare Ioannes Patriarcha, & hæc dicere: Quid angeris, frater, & cur morore dissolveris? An non rogasti me, peterem à Deo, ut salvum haberes filium? En, salvus est. Crede mihi, si vixisset superstes, perisset. De navi tuâ hoc scito. Nisi tibi Deum elemosyna tam liberali conciliasses, illa cum omnibus, qui ea vebantur, fuisset fluctibus hausta, inter quos & fratrem tuum jam mare sepeliisset, quem tamen flositem recepisti. Surge igitur, & Deo gratias age, de filio jam salvo, & fratre insuper recepto.

Ab hoc somnio Philochristus cuigilans, jam multò quam ante erectior, merorem pænè omnem detersum sensit, & mox ad Patriarcham accurrens, ad genua illius accidit, & narravit quæ sibi per proximam noctem species fuisset visa, quantumque solatii verbis affulus. Inde jam, inquebat gratias ago benignissimo Deo, qui nostro nos bono exercet, nec minus patrem agit, cum pœnis afficit, quam cum solatiis. Mox Patriarcha in has ipsas voces erumpens: Gloria tibi, o benignissime, o misericordissime Deus, qui tuorum preces non spernis. Et ad civem conversus: Nequamquam, inquit, id meis orationibus adscribas, sed divina bonitati, tuæque fidei.

Dicamus, o modicæ fidei mortales, Deo fidere, in rebus arctis & afflictis animum non abjicere: discamus adversa non Patienter solum, sed & hilariter, & cum Gratiarum actione perferre. Quid trepidamus aut tergiversamur? Inaniter & frustra. Hæc animo confictæ sententia hoc nobis deliberatissimum sit, Pati plurima. In eam rem animum ad hæc talia Preparemus, & sua Patientiam comitetur Constantia; voluntatem nostram, in omnibus omnino rebus maximis minimis cum divina conformemus.

Pius V. Põtifex gravissimos eosque diuturnos calculi dolore patientissimè ferens, sæpius auditus est dicere: Domine, adde ad dolorem, modò addas ad patientiam. Sequamur præcuntis vocem, & licet animi corporique undique malè sit, fidentissimè tamen dicamus: Domine Iesu, auge ægrimoniam, auge; modò augeas & patientiam.

Haud aliter Franciscus Xaverius, ille Indorum & Japonum ecclesiastes, qui patiendi tam avidus fuit, ut in ipsis incommodis & periculis enixè Deum precaretur, ne his malis eriperetur, nisi ad majora mala divinæ gloriæ causâ referendus. Cùmque etiamnum Romæ in valetudinario ageret, & magnos sibi labores, inopiam, famem, sitim, egestatem, æstum, frigus, vexationes, pericula, proditones, terrâ marique Christi-

sti causâ subeunda cognosset, ardenti spiritu succlamavit: *Etiã amplius, Domine, etiã amplius.* Nam eâ in Deum fiducia ferebatur, ut certus crederet, ab eo qui desiderium illud suggessisset, vires etiam ad perferenda omnia sufficiendas. Hinc animosissimæ voces illæ: *Etiã amplius, Domine, etiã amplius da, quod patiar.*

Audeamus obsecro, Christiani, audeamus & nos aliquid cæli dignum, & cum in ærumnis erimus, exclamemus & nos cum beato viro: *Etiã amplius, Domine Iesu, etiã amplius.* Auge dolores, augebis etiam, nil diffidimus patientiam.

Sed finio hanc omnem de Patientiâ sermionem cum beato Melithone martyre, qui inter quadraginta Christianos heroes natu minimus, virilis tamen constantiæ nobilissimum dedit specimen. Mater illius virago verè Christiana, cum filium cerneret jam fractis curibus vix animam trahentem, animosissimè illum sic cohortata est: *Fili paullisper sustine, ecce Christus ad januam adest, auxilium allaturus & præmium: paullisper, mi fili. Sustinuit, & hortatu matris accensus generosè mortem obiit.*

Idem nos vocibus compellat optima mater Patientia: *Filii sustinete paullisper, auxiliator adstat Christus, & jam præmium commonstrat. Dolor omnis momento finietur. Æternitas beatissima in proximo est. Respiciete tot beatorum agmina: omnes illi levi temporis impensâ invenerunt quomodo immortales fierent; ad immortalitatem patiando & moriendo venerunt.*

Quid ergo resistimus, & pati horremus? Ad contemnendam omnium malorum potestiam animus patientiâ pervenit. Si non vis pati, reculas coronari. *Non est vita, inquit Chrysoctomus, sine miseriâ. Sed quantum tribulationes intenduntur, tantum & retributiones ampliabuntur.*

Laboribus & doloribus cælum emitur. Verus illud non ignoramus: *Labor est ante cibum.* Ita Suidas meromax Cyri milites absque sudore ad prandium non venisse, quo & suavius cibum caperent, & rectius valerent. Et nobis epulum cælestè inter lusus & otia obtinget?

Et quæso, ut æternam illam & immortalem vitam discamus nosse, hanc mortalem prius probè noverimus. Quid nobis blâda proponimus, quid suavia pollicemur? in exilio sumus, in eremo degimus. Hic aliter non vivitur, quam inter innumera incômoda. Si malè fers, magna onera; si bene, magna solatia.

Sicut immortalis homo, inquit Chrysoctomus, non potest inveniri, ita nec absque tristitia. Sed in solatium addens: *Cum rebus, ait, adversis premimur, gaudeamus; hoc enim est peccatorum expiatio. Nullus athleta generosus in stadio balnea querit, aut mensam cibis & vino redundantem. Hoc non est athleta, sed delicati. Athleta namque pugnat pulvere, oleo, solis ardore, sudore largo, tribulatione & angustia. Hoc est certaminis tempus & pugna: igitur & vulnere, & cordis, & doloris. In acie militem, in tempestate gubernatorem, in stadio cursorem, in arenâ pugilem noscas.*

Omnem nos vitam certamen esse putemus, nec unquam remissionem quaramus, & nunquam in tribulationibus inustitata nos pati arbitramur. *Pædagogus noster tribulatio est. Nec tribulari malum, sed malum est peccare. Peccavit, non qui malè passus est, sed qui malè fecit.*

Imò quod explicatissimè idem Chrysoctomus affirmat: *Pati pro Christo gratuitum munus est, ac maioris admirationis, quam sit revera mortuos excitare, & signa miranda patrare. Nam illic quidem flebitor sum, inquit, hic vero delibitor habeo Christum. Christianum verò & in hoc ab infidelibus differre oportet, ut omnia generosè ferat: & velut altus se humanorum malorum impetu superiorem exhibeat: Sicut præ petram statutus est fidelis: propterea & undarum ictibus inexpugnabilis est.*

1. Cor. c. 4. v. 17.

Scripsit. 2. die 9. Martii de SS. 40. Martyribus ad urbem S. Sebastiani occisis.

Chrysoctomus. 5. hom. 5. & homil. 66. post insitum.

Suidas voce androni, mibi p. 82.

Chrysoctomus. 5. homil. 67. med. mibi 363. & prius 361.

Idem eodem com. ho. 62.

Chrysoctomus. 4. in cap. 1. ad Philep. homil. 4. mibi p. 1031. Et tom. 5. hom. 2. de imaginem subvers. ante med.

Dominicus Tempesta, mibi p. 410.

Philip. c. 1. vers. 29.

Ideo hoc ipsum Paulus uti gratiam singularem & grande munus praedicans: Vobis, inquit, donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed ut etiam pro illo patiamini. Neque enim electi sunt, ut Gregorius loquitur, in hac vita promissis gaudia delectationis, sed amaritudinem tribulationis, ut medicina more per amarum poculum ad dulcedinem aeternae salutis redeant.

Matt. c. 10. vers. 38.

Sed quid opus hic testibus? Vox Domini est, & aeternae veritatis oraculum: Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Nulla hic venia, nulla exceptio, aut prerogativa, privilegium nullum: Indignus est Christo, qui abjecta cruce non sequitur Christum. Crux enim gravissima patienter accipienda. Christo charissimi, ipsa mater Christi, Christus ipse non aliis vixerunt legibus.

Judith. c. 8. vers. 14.

Tam olim integerrima vidua Judith eleganti profus publicae oratione patientiam commendans: Illi autem, inquit, qui tentationes non susceperunt cum timore Domini,

mi, & impatientiam suam, & improprium murmurationis suae contra Deum protulerunt, exterminati sunt: Expectemus ergo humiles consolationem ejus, quia tentati sumus patres nostri, ut probentur, si vere colerent Deum suum. Quomodo pater nosse Abraham tentatus est, & per multas tribulationes probatus. Dei amicus effectus est. Sic Isaac, sic Jacob, sic Moses: & omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transferunt fideles.

Quid oblectamur amplius? Omnes sic transferunt, Omnes, Omnes, quicumque placuerunt Deo. Nemo probatus & fidelis censendus, quoniam haec afflictionis & patientiae nota non insignit.

Verissimum Judithae stat oraculum: Omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transferunt fideles. Hoc pro Christo pati, hoc vincere est cum Christo. Haec regia ad caelum via est; aspera quidem & angusta, sed tuta. Sustineamus paullisper; nec certantibus decrit auxilium, nec praemium vincantibus.

R H E T O R I C A

C A E L E S T I S.

L I B E R P R I M U S.

C A P V T I.

Rhetorica Caelestis quid sit, & quam ea lucrosa, utilis, ac potens.

Luc. c. 21. vers. 15.

OLLICITATIONE ditissima Christus suos erigens: Ego, inquit, dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere, & contradicere omnes adversarii vestri. Geminum propositum, Oris & Sapientiae; Rethoricae & Theologiae. Non est, quod trepidetis, inquit Servator, o mei discipuli: Etsi Academiae non obieritis ad discendam Theologiam. Scholae scientias guttatim & non sine laboriosa mora infundam. Sed forsitan quis vestrum idem cum Mose Objiciet querelae: Non sum eloquens ab heri & nudius tertius. Absit omnis sollicitudo: Ego dabo vobis os, Nec ista quidem gratia vobis negabitur: poterit efferre lingua, quod intellectus conceperit. Ita & Rhetoricam & Theologiam momento sine minervali discetis.

Gemina a Deo promissum: Oris & Sapientiae

Exod. c. 4. v. 10.

S. Petrus Rhetor & Theologus.

Videte & audite piscatorem Petrum, repente factum Rhetorem & Theologum, ardentissime concionantem. Ore profecto a Sapientia pollebat igneus hic concionator. Videte Alexandrinam Virginem Catharinam & Oris pariter & Sapientiae divitem, quae quinquaginta doctissimos viros ea verborum vi strinxit, ut juratis Deorum simulachris, pro CHRISTO mortem sanctissimae conjugatione tulerint. Ignea profusus fuerit, necesse est haec facundia, & invicta Sapientia, quae tot ac tantis persuasit, non Christum tantummodo profiteri, sed & pro Christo mori.

Stant promissa Christi: Non poterunt resistere & contradicere omnes adversarii gregis Christiani. Nimirum aeterna Sapientia os mutorum aperit, & linguas infantium facit disertas. Neminem ab hac schola provektor aetas aut ingenii tarditas excludit. Serio quisquis discere voluit, jam didicit. Quid ergo discendum? Rhetorica. Nimirum prius os instruamus, quam acqui-

ramus sapientiam: prius loqui quam sapere discamus. Quae autem haec Rhetorica est? non Tullii, non Aristotelis, non Quintiliani, sed Spiritus sancti. Caelestis haec Rhetorica non est ars scite declamandi, sed recte orandi. Cur autem ab omnibus haec discenda sit, jam explicabimus.

S. I.

ARTES scientiaeque omnes jacebunt tenebris sepulta, nunquam satis emerfurae, si desit, quae in lucem eas educat, Rhetorica. Cassiodori sensu, quid quid in alia doctrina concipitur, ab ista sub decore in lucem profertur. Dicitur experientia confirmat, Philosophus, Jurisperitus, Theologus publice dicitur, aut suam ipse Rhetoricam exprimit, aut orationem ab alio emendicatam adfert, & alienis plumis triumphat cornicula. Doctrinae aliquid habet, sed nihil eloquentiae, qua doctrinam commendat. Sapientia absconsa, inquit Siraides, & thesaurus invisus; quae utilis in utriusque? Magnum gloriae & virtutis instrumentum facundia, qua perite uti si noris, in lucem dabis maximo fructu quidquid habueris absconditae sapientiae. At verus Orator, nisi bonus esse non potest. Quod ut verum esse intelligas, memineris duarum definitionum, quarum altera Catonis, Ciceronis est altera. Ille Orator, inquit, est vir bonus, dicendi peritus. Ille autem: Nihil est, inquit, aliud eloquentia, nisi copiose loquens sapientia. Qui ergo nomen Oratoris, & veram eloquentiae laudem desiderat, primum Sapientiae studeat, & Virtuti.

Rhetores & Oratores fuerunt viri sanctissimi. Anno a pariente Virgine ducentesimo quinquagesimo, Valeriani & Galieni Imperatorum aeo, Cyprianus Carthaginiensis, vir eloquentissimus juxta & sanctissimus, soluta & ligata oratione plurima scripsit. Augustinus Tagaste natus, omnium praeceptorum Patrum decus & gemma singularis, Rhetoricam Carthagine, Mediolani ac Romae docuit. Hic laudis aliquid simul & vituperii miscendum, Augustinus, quod ipse de se asserit, sacra Biblia cepit legere, sed non sine navea jaceatis, ut putabat, & abjectae dictionis, cui Tulliana & Tertulliana dignitas longe praerferenda videba-

Aug. l. 3. Confess. c. 4.